

GENERACIONES - DIPUTADA '23

EDITA

Falla Sant Vicent de Paül - Diputada Clara Campoamor

EQUIP DE LLIBRET

Espai obert, espai creatiu

COL·LABORADORS

Anna Anònima, Gil-Manuel Hernández i Martí, Oncle Granero, Luís Ramírez, Juanfe Sanahuja, Gaby Collado, Carles Andreu Fernández, Clara Campoamor, Susana Barres i Rodamons

MICRORELATS

Amparo Cuñat, Juanfe Sanahuja, Mª José López Faus, Susana Barres, Melanio Montaña, Tia Carmen, Luís Ramírez i Maribel Pedregosa

IL·LUSTRACIONS

Susana Barres

MAQUETACIÓ

Yogur de Fresa

DEPÒSIT LEGAL

V-259-2016

www.llibretdiputada.es

El present llibret ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat Valenciana per a la Promoció i l'Ús del Valencià.
Este llibret participa en els Premis de les Lletres Falleres.

006 GENERACIONS

008 EL LLIBRET DE DIPUTADA

Anna Anònima

010 LES FALLES I ELS JOVES

Gil-Manuel Hernández i Martí
Associació d'Estudis Fallers

012 GENERACIONS DE LLIBRETS

Oncle Granero
Llibreter, faller i una miqueta pocavergonya

028 JO DE MAJOR VULL... ANAR VESTIT DE NEGRE

Luís Ramírez
Testimoni d'un xiquet de la generació x

030 LA GENERACIÓ D'OR D'ARTISTES FALLERS

Juanfe Sanahuja
Faller i activista llibreter

046 LES FALLES ES REGENEREN O DEGENEREN?

Gaby Collado
Docent, poeta i faller

060 LES GENERACIONS FALLERES

Carles-Andreu Fernández
Director de Distrofallas.com i membre de l'Associació d'Estudis Fallers

062 GENERACIÓ PETER PAN. DE MAJOR VULL SER... XIQUETA

Clara Campoamor
Regeneració d'una Diputada

064 MICRORELATS

066 MÚSICA MODERNA?

Amparo Cuñat

068 GENERACIÓ DE REGENERACIÓ O DEGENERACIÓ

Juanfe Sanahuja

069 AL VENT

Luís Ramirez

070 UN ANY MENYS

Mª José López Faus

071 DE XIQUET

Melanio Montaña

072 JUGUEM!

Susana Barres

073 EL MÓN GENERACIONAL

Tia Carmen

074 EL TOBOCAN

Maribel Pedregosa
Des de dalt del tobogan

076 LA FALLA

078 SALUTACIÓ DEL PRESIDENT
Juan Fermín Martínez i Navarro

080 JUNTA DIRECTIVA

081 COMISSIÓ

084 SALUTACIÓ FALLERA MAJOR
María Hernández i Lanzat

088 DE MAJOR VULL SER... XIQUETA!!!!
Susana Barres
Mestra del comboi creatiu

090 XIQUETS
Monument
Artista: Francisco Ribes
Versos: Luís Ramírez

094 RECOMPENSES

095 PREMS I NOMINACIONS

100 NINOTS AL CARREP'22

102 SETMANA FALLERA 2023

104 RECORDS FALLERS

128 INFANTILS

130 JUNTA DIRECTIVA INFANTIL

131 COMISSIÓ INFANTIL

132 SALUTACIÓ FALLERA MAJOR INFANTIL
Marta Ramírez i Fernández

136 DE MAJOR VULL SER...
La vostra amiga Rodamons

138 DE MAJORS VOLEM SER...
Monument infantil
Artista: J.J. García
Versos: Juanfe Sanahuja

144 PUBLICITAT

GENERATIONS

EL LLIBRET DE DIPUTADA

ANNA ANÒNIMA

DIPU
TADA
2023

Hi havia a la nostra falla
un xicotet grup de gent
obstinat en fer del llibret
una tasca diferent

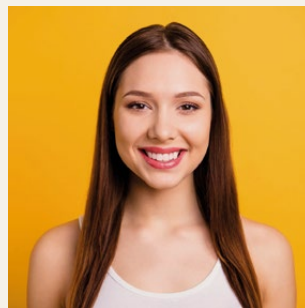
Començaren ja fa un temps
amb entusiasme i valor
convençudes del que feien
i que avui és tot un honor

Al principi s'escoltaren
crítiques sense parar
però disposades estaven
a aviat fer-les canviar

Al «fallerio» afegiren
articles interessants
entrevistes, assajos
relats i microrelats

L'exercici així quedava
tot molt ben documentat
amb imatges de la festa
i totes les activitats

El llibret és diferent
i millora cada any
passant en poc de temps
de nominat a premiat

008

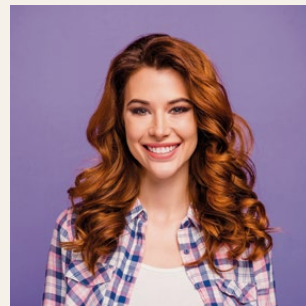
DIPU TADA 2023

El llibret de Diputada
ja és algú al món faller
si el busques al llistat
el trobaràs dels primers

Però sempre hi ha que està
amb el llibret descontent
alguna cosa li falta
i el consideren dolent

I ja per finalitzar
com que el llibret és molt gran
ningú podrà dir enguany
que li falta un tobogan ///

009

LES FALLES I ELS JOVES

GIL-MANUEL HERNÁNDEZ I MARTÍ

ASSOCIACIÓ D'ESTUDIS FALLERS

DIPU
TADA
2023

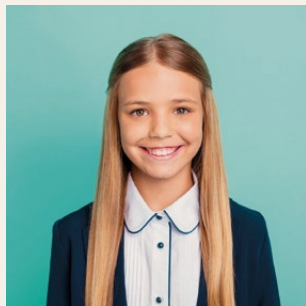
Diu en les enquestes sociològiques que als joves de hui en dia els agrada gaudir dels concerts de música moderna, dedicar-se a activitats culturals diverses i veure sèries i pel·lícules en plataformes de televisió, a més d'estar bolcats en les xarxes socials de nova generació i en múltiples propostes plantejades per aplicacions de tot tipus, entre les quals destaquen els jocs virtuals. Paral·lelament, els joves semblen allunyar-se de la música clàssica, la música melòdica o la televisió convencional, però estan ben a prop de la cultura consumista del centre comercial, Amazon i altres activitats semblants. Els nostres joves, per què negar-ho, són persones profundament globalitzades, informatitzades i inserides en la voracitat de la societat audiovisual de consum. Però també estan sotmesos a la pressió de la competitivitat, així com d'un món ple de crisis connectades que els situa en un horitzó marcat per la inestabilitat i la incertesa.

Això no obstant, no pocs d'aixos joves es dediquen a unes altres activitats: causes altruistes i solidàries, pràctiques com ara el voluntariat, compromís amb moviments antibèl·lics, ambientalistes, comunitàries, de defensa dels seus drets com a estudiants o com a futurs treballadors. I damunt encara n'hi ha alguns més que ocupen bona part del seu temps en aficions tan singulars com és la participació en les festes populars. Festes com ara les Falles de València, el cens de les quals recull al cap i casal vora 50.000 menors d'edat i un bon grapat de milers de joves pròpiament dits. Molts d'ells, la majoria, estudien i uns altres treballen en un mercat de treball cada volta més insegur, incert i explotador. I en les seues hores lliures, que tendixen a reduir-se, baixen al casal i procuren participar en activitats ben variades dins de la comissió.

Tanmateix, no tot és un camí de roses. Les Falles, actualment, patixen una preocupant crisi amb els joves. Bona

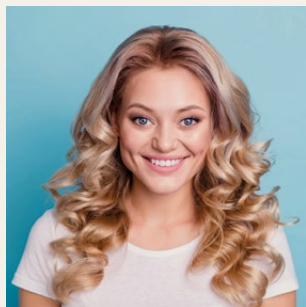
010

part d'ells, quan arriben a la crucial edat de l'adolescència, deixen d'anar pel casal i sols hi retornen ja adults i amb la vida establitzada, encara que cada vegada és més difícil l'estabilitat. El ben cert és que a les comissions els costa retindre els

joves, i els costa per diverses raons: en primer lloc, perquè sovint les generacions adultes no els donen oportunitats, confiança i via lliure a les seues propostes; en segon lloc, perquè les activitats dominants en una comissió solen estar allunyades, en molts casos, de les preferències i gustos dels més joves; en tercer lloc, perquè la festa fallera ha esdevingut massa conservadora, i fins i tot massa rànica,

per a les inquietuds alternatives de les noves generacions, i en quart lloc, perquè ni des de la universitat, ni des de les institucions oficials falleres (fins fa ben poc), ni des dels sectors més progressistes, ha existit un compromís real per trencar els pre-

juís contra les Falles forjats durant la convulsa i problemàtica època de la Transició, i que en el fons no fan més que alimentar una festa fallera dirigida pels sectors més immobiliistes i conformistes amb l'ordre establitz.

Els fallers adults, les institucions i la societat haurien de recuperar el sentit crític i transgressor de la festa, un tarannà que en bona part es podria associar a la tasca a fer pels joves es queden en les falles, renovant-les i insuflant nous aires en la seua encartonada estructura. El problema és que dins el col·lectiu faller també hi ha molts joves que només fan que reproduir, probablement de manera inconscient, els esquemes i vicis heretats dels seus majors fallers més convencionals. En tot cas, la clau de la qüestió seria que les Falles intentaren canviar per adaptar-se al nou temps. Cal reconèixer que és un procés molt lent i certament complicat, però que les iniciatives de no pocs joves d'algunes comissions falleres estan fent possible els canvis necessaris amb il·lusió i molt de treball. Un treball que comença, decididament, amb la decisió de les generacions més majors de donar la veu i la iniciativa a les generacions més joves, que ja s'encarregaran estes, si s'hi troben a gust, de d'atreure als casals a altres joves, fins ara allunyats de les Falles, per a ajudar a renovar-les. ///

GENERACIONS DE LLIBRETS

ONCLE GRANERO

LLIBRETER, FALLER I UNA MIQUETA POCAVERGONYA

DIPU
TADA
2023

En aquest llibret estem parlant de tot tipus de generacions, i en aquest text voldria parlar de les generacions dels llibrets o dit d'una altra manera de la seua evolució al llarg del temps.

Com que estem parlant de generacions i normalment per distingir on acaba una i on comença la següent es fa separant-les per esdeveniments, primer haurem de definir quins són els moments que d'alguna manera han provocat canvis importants en el desenvolupament o el contingut dels llibrets de falla.

Els esdeveniments més adients serien:

- **1855 - Aparició del primer llibret de Bernat i Baldoví**, fins aquest moment no es té documentat que existira cap llibre relacionat amb la festa.
- **1903 - Creació del concurs de llibrets per Lo Rat Penat**, l'agrupació valencianista crea uns premis i es consoliden com a un element de la festa.

→ **1940 - Fi de la Guerra Civil**, en aquesta època es donen circumstàncies que afecten a tota la societat i el llibret és un element perillós que s'ha de controlar.

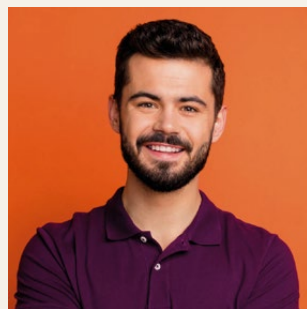
→ **1979 - Creació de les normes del Puig**, són temps de canvi i els llibrets no s'alliberen d'aquesta influència.

→ **1993 - Creació del concurs de llibrets per la Conselleria de Cultura**, La Generalitat s'involucra en el desenvolupament dels llibrets destinant pressupost per a ajudar al creixement dels llibres de festes de tot el territori.

Aquests esdeveniments han provocat canvis pel que fa als llibrets de falla i en els següents apartats s'explica el perquè.

PROTOLLIBRETS (AVANÇ DEL 1855)

Les falles més antigues que es coneixen, les de finals del segle XVIII i principis del segle XIX, no tenien cap expli-

cació i eren una mena de jeroglífic per als visitants, i només en alguns elements podrien ajudar l'espectador a tractar d'endevinar el que s'estava explicant amb la falla.

Ja cap a la meitat del segle XIX l'argument de cada falla estava imprés o manuscrit en la base de la falla o en fulles que es penjaven o es pegaven en les façanes de les cases al voltant de cada falla i que contenien els versos en valencià amb les explicacions sobre aquesta. Tenien la missió d'ajudar el públic a comprendre la falla, contenint elements i símbols que guiaven a l'espectador cap al significat de l'argument. Estaven escrits amb l'estil de la literatura popular de l'època amb molta crítica i sàtira, eren la literatura de canya i cordell, els coneguts col·loquis, romanços, cantars, auques, sainets, gojos, etc.

RELACIÓ I EXPLICACIÓ DE LA FALLA (1835 – 1903)

No es pot ficar una data concreta a quan va nèixer la festa de les falles, però en el cas del llibret quasi tot el món coincideix en el fet que el llibret va nèixer de la mà de Bernat i Baldoví l'any 1855 i el va escriure per a "la falla de Sen Chusep de la plaseta del Almodí". Aquest és considerat el llibret més antic que es conserva i per això es diu que és el primer llibret de la història, encara que l'Arxiu Històric Municipal de València conserva un exemplar imprés dels versos de la falla del carrer de San Narsís que podria ser un llibret anterior i que també és obra de Bernat i Baldoví, a més també es conserva un text manuscrit amb els versos de la falla del carrer Avellanes, tots dos de 1850.

La característica més important d'aquesta primera generació de llibrets era que contenien únicament l'explicació de la falla en vers i en valencià. Algun cas aïllat presentava una introducció en prosa i en castellà. Per aquest motiu inicialment se'ls denominava "relació i explicació de la falla".

Respecte a la llengua els primers escriptors valencians no poden entendre una forma d'explicar al poble el que estan contant en la seua falla que no siga en valencià, aleshores era la llengua que es parlava als carrers i era impensable fer-ho d'una altra manera. Però el seu Valencià escrit, que sense cap normativa lingüística ni regla ortogràfica establida fins aleshores, era una escriptura natural tractant de plasmar el so característic de la zona, només cal observar la portada del primer llibret escrit per Bernat i Baldoví en el que es pot apreciar com algunes "a" es converteixen directament en "e" per la característica pronunciació de la comarca de La Safor.

Aquests llibrets plasmaven perfectament el caràcter contestatari de les falles amb rimes i versos carregats

*La creu del matrimoni : representà
en la falla de la plasa de la Trinitat
en l'any 1866 : cuento fantàstic, programa
y descripció de les esenes que representa
dita falla. Xàtiva: Blai Bellver, 1866.*

Descarrega del llibret sancer

d'humor àcid, erotisme i sarcasme. Aquests llibrets fets des d'unes falles encara molt allunyades de l'església i dels poders polítics eren irreverents i servien per a descarregar amb sàtira els problemes que afectaven el barri o poble en el qual es plantava la falla, en ells es podien trobar crítiques de tota mena cap als poders públics i religiosos.

A la segona meitat del segle XIX la festa va anar creixent, i les comissions falleres van tindre més estabilitat. El llibret de falla va ser un fidel reflex d'aquest creixement, convertint-se a poc a poc en un element més de la comissió.

Alguns dels escriptors de revistes i publicacions més destacats de la literatura satírica del moment van ser els autors d'aquests primers llibrets com ara Blai Bellver, Josep Maria Bonilla, Félix Pizcueta, Josep Ramon Trilles a més del ja esmentat Josep Bernat i Baldoví entre d'altres.

Els llibrets estaven carregats de crítica i això ja començava a incomodar als poders polítics i eclesiàstics fins al punt de que a Blai Bellver l'autoria del llibret li va costar l'excomunió.

ELS LLIBRETS HAN VINGUT PER A QUEDAR-SE (1903-1940)

En els primers anys del segle XX es van fer molts concursos de llibrets que valoraven la qualitat del llibret i posaven en valor els versos de l'explicació de la falla. El que més importància va agafar des del seu inici i l'únic que es manté d'aquells inicials és el creat per Luís Cebrián dins de l'associació valencianista *Lo Rat Penat* l'any 1903. Encara manté intacte l'esperit d'aquells premis i s'atorga per la qualitat de la poesia de l'explicació de la falla, el que ha permés la proliferació dels poetes festius per tot el territori valencià. Aquest diguem-ne seria el concurs local de la ciutat de Va-

**DIPU
TADA
2023**

014

Dalt a l'esquerra:
Libret Falla 14 d'abril
any 1933

Dalt a la dreta:
Falla Benimaclet
1931

Baix a l'esquerra:
Falla Primado Reig-
Mar 1931

Baix a la dreta:
Falla Ripalda-
Sogueros 1925

lència encara que també té la secció Regne de València que valora llibrets de fora de la ciutat. Els premis de *Lo Rat Penat* reparteixen cada any més de 200 banderins a la plaça de l'Ajuntament de València que reconeixen el treball fet per les comissions en el seu llibret.

El llibret es consolida ja com un producte editorial a la fi del segle XIX. Mantenen certa similitud entre ells pel que fa a l'estructura i més o menys la mateixa extensió, arran d'això es comença a emprar la paraula llibret per a aquest tipus de publicació al voltant de l'any 1890.

Amb el començament de segle proliferen els concursos de llibrets i això també atrau l'atenció d'autors de gran qualitat com ara Josep Peris Celda, Maximilià Thous, Faust Hernández Casajuana, Alfred Sendín, Estanislau Alberola, Jacint Maria Mustieles, Josep Maria Puig o Severí Gustavino. Este últim és un escriptor i periodista que va guanyar el plat de glòria amb el llibret de la plaça Rodrigo Botet l'any 1915. El plat de glòria era el premi emblemàtic que rebia el poeta guanyador del concurs de llibrets de *Lo Rat Penat* i que era un bescuit amb merengue i crema d'ametles, coronat per una reproducció en massapà de l'escut de la ciutat de València. Però tot i que en aquesta època els poetes i lletraferits són grans plomes, quan fan poesia per al llibret relaxen la seua ortografia presentant un valencià vulgar i castellanitzat com els seus predecessors.

Fins a eixe moment un llibret era una mena d'explicació del cadafal o uns versos que l'acompanyaven i ara a més comencen a farcir-se de continguts típics de les revistes o dels còmics, això feia d'incitació per a la seua venda.

Els llibrets encara que van experimentar un canvi notable a principis del segle XX, en molts casos van romandre titulant-se alguna cosa semblant a "Llibret amb la explica-

ció i relació de la falla...." Escrit com li venia de gust a l'autor. Podem veure molts exemples en els llibrets de l'època.

Les portades en aquests primers anys de segle cobren molta importància amb dibuixos i fotografies molt artístics, els avanços de l'època permetien tindre unes portades molt més elaborades que anys en rere, es va produir un salt de qualitat dels llibrets afavorit principalment pels progressos de les impremtes, l'abaratiment dels costos d'impressió i que algunes comissions prenen consciència de la importància del llibret amb més publicitat, fotografies i més imatges. El llibret començava a ser una publicació que la gent esperava i que associava amb la festa i el fer una portada vistosa el feia més interessant. Des dels anys vint fins al començament de la guerra civil les revistes falleres i els llibrets eren publicacions molt demandades i van viure un moment d'apogeu molt gran.

ELS LLIBRETS DEL FRANQUISME (1940-1979)

A partir dels anys 40 és quan els llibrets comencen a convertir-se en un anuari faller, en incloure més apartats i deixar de ser únicament l'explicació en vers l'element principal del llibret, ja que la mestria en l'elaboració dels cadafals cada volta necessitava menys explicacions, i començaren a aparèixer seccions que hui encara han de contindre tots els llibrets com ara les comissions, la junta directiva, el programa de festejos, les fotografies i poemes de les falleres majors, etc.

El 21 de desembre de 1932, catorze entitats i cinquanta-dos escriptors que eren la pràctica totalitat d'escriptors valencians signen les Normes de Castelló les quals reconeixen la unitat de la llengua i adaptaven al valencià les normes de Pompeu i Fabra. Entre les catorze institucions

**DIPU
TADA
2023**

016

Pel que fa a l'ús del valencià, en la postguerra va haver-hi inclús intents de prohibir totalment el valencià que no es van materialitzar. Les lleis prohibien les publicacions en llengües regionals llevat dels textos en vers que permetien mantindre viva l'essència de l'explicació de la folla encara que amb una sàtira molt suavitzada i un humor molt blanc per la repressió de la censura. En els temps del

Llibret de la falla Cuba Puerto Rico
de l'any 1956

Llibret Almirante Cadarso -
Conde Altea 1955

Llibret de la falla San Juan Bosco
Duque de Mandas any 1977

franquisme el valencià que s'utilitza als llibrets continua estant molt castellanitzat, vulgaritzat i és dialectal, rebaixant-lo al sotmetiment social que estava tenint per part del castellà.

LLIBRETS DE TRANSICIÓ (1979 - 1993)

Una vegada mort el dictador l'any 1979 la Real Acadèmia de Cultura Valenciana va elaborar unes noves normes ortogràfiques, més conegudes com les Normes del Puig perquè van ser presentades l'any 1981 en el monestir del Puig.

Lo Rat Penat que havia sigut una de les entitats que havia defensat la llengua en els pitjors moments de repressió de qualsevol signe d'identitat valenciana, a la mort de Franco i en arribar la transició va prendre una actitud crítica amb les normes de Castelló que va provocar l'expulsió o dimissió d'alguns dels seus dirigents com Enric Soler i Godes, un dels signants de les normes de Castelló i va adoptar les noves normes del Puig. A més *Lo Rat Penat* continua sent l'entitat encarregada de donar els premis dels llibrets i per això els llibrets en comptes de ser escrits amb les normes oficials que s'utilitzen als organismes oficials de tot el territori valencià inclosos Ajuntaments, Universitats i la mateixa Generalitat utilitzen les normes del Puig. Durant els últims anys del segle XX moltes falles donat la controvèrsia que té escriure en valencià directament continuen fent el seu llibret en castellà, com es feia en la dictadura.

Es podria dir que atenent a la llengua en aquesta època es fan tres tipus de llibrets:

- Els que romanen parcialment en castellà amb els versos de la falla en valencià i moltes voltes sense aplicar cap de les dues normatives conegudes.

DIPU
TADA
2023

018

- Els de les normes del Puig que encara que el seu únic contingut en valencià siga l'explicació en vers de la falla els permet alinear-se amb els premis de *Lo Rat Penat* que des d'aquest moment valora molt que s'aplique una norma cosa que fins ara no hi havia fet.
- I per últim uns llibrets fets en valencià íntegrament molts d'ells en una barreja de valencians normatius i no normatius que volien reivindicar el sentiment valencià que tants anys havia estat reprimat per la dictadura.

En realitat hi havia un sentiment de reivindicació de valenciania generalitzada que cadascú la interpretava a la seua manera.

Als any 80 pràcticament tots els llibrets tenien com a portada l'esbós de la falla

A mesura que s'apropa el final del segle, comencen a aparèixer en els llibrets alguns articles de divulgació. Cada volta n'hi ha més llibrets amb elements molt més divulgatius que presenten articles explicatius de la festa o relaten fets històrics relacionats amb el territori i els costums. A la ciutat de València entre els llibrets més destacats en aquest canvi destaca de manera notable el llibret de la falla Na Jordana.

ELS LLIBRETS ACTUALS (1993 – 2023)

Als anys 90 i principis del segle actual encara moltes falles recollien els continguts i se'ls enviaven a la impremta i era aquesta l'encarregada de la maquetació, normalment

algun operari amb pocs coneixements de disseny però amb un bon control de les ferramentes de maquetació, eren llibrets tots molt pareguts, com els que es feien vint anys en rere, quasi fets en serie, però amb el pas dels anys cada volta més falles començaren a cuidar el disseny i deixaren aquesta tasca als professionals.

Això ha provocat que els llibrets de hui en dia siguen molt més vistosos, estén molt més personalitzats i guarden molta més coherència amb el projecte d'aquest exercici faller que els de dècades anteriors.

L'any 1993 es crea el premi de la Conselleria de Cultura que fomenta l'ús del valencià i que premia l'interés que el llibret produeix en els lectors, la qual cosa provoca una millora substancial en la quantitat dels textos de divulgació i la qualitat de les publicacions i apropa al món dels llibrets a autors de molta més rellevància. Inicialment els premis són d'una única categoria que engloba tot el territori i a penes té una repercussió notable a la ciutat de València, pràcticament el 90% dels treballs que es presenten els primers anys són de fora del cap i casal. Els premis de llibret predominants a la ciutat eren aleshores i continuen a hores d'ara sent els de *Lo Rat Penat*.

L'any 2018 la Conselleria va decidir crear dues categories una només per a la ciutat de València i una altra para la resta de municipis. Això ha donat un cert impuls pel que fa a la participació de falles de la ciutat.

A més cal recordar que *Lo Rat Penat* encara hui en dia no reconeixen les normatives oficials i utilitzen les normes del Puig, mantenint el repte a les institucions i dividint el món dels llibrets en dos, els de l'AVL i els de la RACV. Això fa que la majoria de falles només participen en un dels dos concursos, per no estar alineats amb les normes de l'altre.

Amb la creació dels premis de les lletres falleres en l'exercici 2011-2012 també d'àmbit autonòmic els continguts dels llibrets cada volta són més complets. Llavors, un llibret que participe en totes les categories d'aquests premis hauria de tindre un assaig, articles, contingut infantil, poesia lírica i satírica, microrelats, un sainet, coherència, un bon disseny i una bonica portada.

En l'arribada de l'era digital i com que als premis de la Conselleria dona punts publicar el llibret en internet, podem detectar cap a finals del mes de gener i principi de febrer com la plataforma issuu.com es plena de llibrets de falla en versió d'arxiu PDF.

Al mon faller els canvis sempre van més a poc a poc, tanmateix cada volta n'hi ha més falles que s'atreveixen amb nous formats, el web, les aplicacions mòbils, la realitat augmentada. Sense anar més lluny aquest llibret va ser publicat en una app mòbil per primera volta en l'any 2013, i l'any 2015 va tindre realitat augmentada, a més té digitalitzats i publicats els últims llibrets al web www.llibretdiputada.es.

COM SERAN ELS LLIBRETS DEL FUTUR?

Estem encara molt lluny d'una era de llibrets digitalitzats, però ja n'hi han falles que tenen codis QR per a poder gaudir de les explicacions de la falla, les mateixes explicacions que fa quasi dos segles van provocar el naixement d'un element que hui en dia sembla imprescindible per a entendre la festa de les falles com es el llibret.

ELS PREMIS HAURIEN DE SER UN MOTOR, PERÒ...

Els premis sempre han sigut un estimul per a cadascun dels elements de la festa, els cadafals, el teatre,

**DIPU
TADA
2023**

020

la il·luminació... En el cas dels dels llibrets cada volta que s'ha creat un nou han servit per a accelerar els processos evolutius, però per a que continuen sent un impuls s'haurien de revisar periòdicament els criteris de valoració i adaptant-se als temps, *Lo Rat Penat* per exemple, i en la meua opinió, hauria d'evolucionar cap a uns més actuals. Des de que es van crear a principis del segle XX fins ara, hem pogut veure una evolució amb canvis de tota mena al món dels llibrets, per contra els criteris del premi estan exactament igual que la versió inicial de 1903. A més a més no valoren la qualitat dels llibres, però lliuren premis al millor llibret de falla. Un total de 233 banderins es van donar en l'exercici 2021-22 dels quals més de vint eren extraordinaris o primers premis. Baix el meu punt de vista això ànima a molts presidents i delegats de llibret de les falles de València a triar un llibret "low cost" farcit de publicitat i contant amb un únic col·laborador poeta per a així poder destinar els seus esforços en altra cosa passejant sense molt d'esforç amb un palet pel centre de la ciutat.

Per altra banda també els premis de Conselleria tenen la seua contrapartida en llibres que prioritzen la quantitat de pàgines a la qualitat dels continguts, crec que l'equilibri entre una cosa i l'altra serien uns premis oficials més semblants als de lletres falleres segurament els que tenen uns criteris més clars i més actuals al ser els més recents, en el que es valore cadascun dels elements del llibret per separat, sense perdre de vista el conjunt.

En qualsevol cas els llibrets del futur crec que continuaran sent en valencià, que van a continuar tenint la seua funció d'explicació de la falla a més de ser un element de consulta per a saber com es la festa i els costums any rere any, amb un valor històric enorme, cada llibret que fem es

una pista que deixem a futures generacions de com era la nostra festa en aquest any.

Els llibrets van en una senda ascendent en quant a la qualitat dels continguts, estem vivint una professionalització dels dissenys i per tant la qualitat en conjunt de la majoria de llibrets està en una millora continua, al cap i a la fi, el nomenament de les falles com a patrimoni immaterial de la humanitat i el compromís de la majoria de comissions amb el seu llibret donada la importància històrica que té, són arguments per a dir que els llibrets tenen el futur garantit.

LES GENERACIONS DEL LLIBRET DE DIPUTADA

Pel que fa al nostre llibret també podem fer una subdivisió en generacions i els esdeveniments que marcarien les divisions entre les generacions serien a parer meu:

- El XXV aniversari de la falla En aquesta data es va fer una gran inversió al llibret que es va mantindre i augmentar en els anys següents
- Arribada de Jose Miguel Godoy a la presidència Comença el format "xequera" com li agrada al propi Emi cridar al nostre llibret

PRIMERA GENERACIÓ – ANUARIS FALLERS (1982-2005)

Des de la fundació de la falla Sant Vicent de Paül i en projecte allà per l'any 1982 fins a principis del segle XXI es poden apreciar com els llibrets som molt semblants els uns als altres, tots ells estan fets amb el format econòmic del llom amb grapa. Tots els llibrets d'aquesta generació, un total de vint-i-quatre tenen la mateixa mida aproximada, al voltant de 16x22 centímetres, a les portades podem trobar diferències quant a que algunes estan fetes en brill i unes altres en paper de color mate, però son tots molt sem-

Tots els llibrets de Diputada des de 1982 fins a 2022 classificats pel seu estil

Primer Llibret de l'aleshores Falla Sant Vicent de Paül i en Projecte - Any 1982

Primera generació de llibrets de Diputada

blants. Una altra cosa que els identifica és que en aquesta època les delegacions d'infants o activitats diverses tenien la seua secció en la qual s'explicava en un text breu el que s'havia fet durant l'exercici.

Els llibrets de la primera etapa de la falla Diputada s'emmarcaven en els del primer tipus dels tres que hem definit a la classificació que hem fet en la generació de llibres de la transició és a dir, els que romanen parcialment en castellà amb els versos de la falla en valencià i moltes voltes sense aplicar cap de les dues normatives conegudes.

Encara que la majoria dels llibrets d'aquesta època són anuaris fallers també n'hi ha publicacions de poesies de Josep Ernest Peris i Celda i Josep Giner al llibret de 1984, i entre els anys 1986 i 1991 podem trobar articles d'opinió del que poc després seria president de l'Associació d'Estudis Fallers Gil Manuel Hernández i Martí i que actualment és habitual en els llibrets de Diputada. Com a curiositat en l'any 91 s'afegiren les col·laboracions de Lluís Mesa i Reig i Josep Lluís Marín, tots dos destacats estudiosos del món de les falles i membres també de l'ADEF. Des d'eixe any fins al 2005 el llibret es converteix en un anuari sense a penes res destacable, un article parlant d'Orriols en castellà l'any 96 sense signatura i un altre que es titula "Com s'elabora una mascletada" també sense signar l'any 2004 i poc més pel que fa a contingut.

SEGONA GENERACIÓ – LLIBRETS FETS A MIDA (2006-2011)

Aquesta generació va ser la més curta fins ara i soles la formaran sis llibrets des del 25 aniversari fins al 30 aniversari ambdós inclosos.

Com a celebració del 25é aniversari de la falla el llibret havia de canviar el format i el disseny per mostrar

**DIPU
TADA
2023**

022

que aquest era un any especial i havien de fer un esforç econòmic i fer un llibret a l'altura de les circumstàncies. En aquell llibret eixien totes les falleres majors i falleres majors infantils dels 25 anys, un recull dels fallers fundadors que encara romanien a la comissió i algunes altres seccions creades per a l'ocasió, va ser un llibret resum de 25 anys de falla.

Vist en perspectiva aquest llibret del 25 aniversari va ser el primer d'una generació que va provocar un canvi en el disseny i el format, els llibrets següents van mantindre el mateix estil, més vistós amb un lloc encolat, molt més robust i que donava una certa serietat al llibret en contra de la grapa emprada fins aleshores.

Els llibrets d'aquesta segona generació continuen amb la mescla dels idiomes i el que més crida l'atenció són salutades o explicacions de les falles en castellà i estem parlant ja de l'any 2011. Com a gran innovació aporten un extens recull fotogràfic que paga la pena veure perquè és prou explicatiu del que es feia tot l'any a la falla, i encara que continuen amb l'estil d'anuari faller es comença tímidament a fer continguts veritablement divulgatius, amb un article en l'any 2009 parlant de la indumentària femenina que tindria la seua continuació el 2010 amb la indumentària masculina articles que curiosament no estan signats. Curiosament en l'any 2011 tornem a l'anuari sense cap altre contingut divulgatiu.

TERCERA GENERACIÓ - ESPAI OBERT ESPAI CREATIU (2012....)

La tercera generació comença amb un nou equip de treball que es va definir amb un eslògan que hui en dia perdura què és "Espai obert espai creatiu" el primer que fa l'equip és un canvi radical de disseny amb un llibret apaïsat

amb forma de “xequera” com el va batejar José Miguel Godoy en la seua intervenció en la mostra de llibrets de Gandia anys després.

El canvi en el disseny és molt fàcilment explicable, fins aquell any el disseny havia estat en mans de la impremta i ara en l'elaboració del llibret s'havia inclòs un pas previ que era la d'un dissenyador professional. En els primers llibrets d'aquesta generació Rafa Vilches seria l'escollit, després d'un any sense fer-ho, l'any 2017 davant la necessitat de Rafa de descansar el feren Panal Fallero. Rafa va tornar per fer els de 2018, 2019 i 2020 i des de l'any 2022 el fa l'estudi Yogur de fresa, un altre estudi de disseny amb una gran reputació al món dels llibrets i amb un fum de premis.

Cada llibret porta un element d'innovació que el fa especial, l'any 2012 es fa a Diputada el primer llibret integrament en valencià i va cridar molt l'atenció per damunt de tot el seu disseny. L'any 2013 el llibret portava un paquet de cromos que havies d'afegir al seu lloc dins del mateix llibret, el 2014 projecte portava un forat que travessava totes les pàgines, el 2015 la realitat augmentada feia que el llibret fora quasi màgic, el 2016 la portada portava una flor feta una a una amb una premsa i era la meitat roja i l'altra meitat blanca, el 2017 la portada i la contraportada eren el mateix dibuix a aquarel·la, el 2018 es van pintar les 300 portades amb esprais fosforescents i cada una era única, el 2019 el llibret portava una botelleta amb aigua salada del mediterrani, el 2020 la portada era de fusta i al 2022 portava un saquet amb sorra de la rotonda on renaix la nostra falla cada nit de la plantà.

L'any 2015 es va presentar el llibret per primera volta als premis de les lletres falleres sense èxit i l'any següent

**DIPU
TADA
2023**

024

Aplicación	
	Diputada 2013 com.mobincube.android.sc_8L7P8.app_51900
	Diputada 2014 com.mobincube.android.sc_UVQDQ
	Diputada 2017 com.mobincube.llibret_diputada_2017.sc_HE8615
	Diputada 22 com.mobincube.app_1673441586732.sc_8569LN

ja amb l'experiència i amb un contingut molt més treballat va presentar-se per primera volta als premis de Conselleria aconseguint un 48è premi que pillà a tot l'equip per sorpresa, el 2017 repetiren amb un 61è premi d'àmbit autonòmic.

L'any 2018 la Conselleria va crear una categoria per a la ciutat de València i el llibret de Diputada va encetar aquesta nova etapa amb un meritori 10è premi, l'any següent amb el llibret de la Mediterrània va abastar la seua millor classificació amb un 7è premi, en 2020 amb els objectius 11è i el 2022 amb renàixer el 14è.

Pel que fa als premis de les lletres falleres, ha aconseguit nominacions l'any 2017 a la millor portada, l'any 2018 al premi Ortifus en les dues categories de disseny i de coherència i al Climent Mata, repetint la nominació el 2019 i 2022 al Climent Mata, a més d'una nominació en la categoria del millor microrelat en l'àmbit autonòmic i fins aleshores només han aconseguit guanyar en una categoria ara ja desapareguda per la promoció de les falles com a patrimoni immaterial de la humanitat i que va guanyar Alexis Moya en l'any 2017 amb el seu article "Falles i música el futur de dos patrimonis del poble valencià".

Aquesta generació de llibret a fet també la seua incursió al món de la tecnologia, i ja en l'any 2013 es va fer una aplicació mòbil amb tots els continguts del llibret, experiència que es va repetir el 2014, 2017 i al 2022. Actualment, cap d'elles està disponible ja a la plataforma perquè google les ha descatalogat per estar desenvolupades per a versions molt antigues d'Android.

L'any 2015 el llibret tenia algunes seccions amb realitat augmentada, per exemple la dona que està en la portada amb la realitat augmentada eixia envoltada d'uns ra-

jos que l'atreien cap a la lluna, o les imatges de les falleres majors estaven enllaçades amb els seus vídeos del dia de la proclamació, però com que era un servei de pagament ara mateix tampoc està disponible.

Però en aquesta generació també han patit, i per desgràcia a causa de la pandèmia el llibret del 2020 amb els objectius no va tindre unes falles i una continuïtat que estava planejada amb debats i taules redones que es van cancel·lar i mai es feren. L'any següent per diversos problemes de l'equip de llibret van haver-hi unes falles en setembre que no van tindre el seu llibret. Quedarà per a la resta de la història que en la falla Diputada va haver-hi un any amb llibret i sense falles i unes falles sense llibret.

EL FUTUR DEL LLIBRET DE DIPUTADA

El futur del llibret ningú ho sap, és possible que enguany siga l'últim llibret d'aquesta generació o tal volta l'any vinent, amb això dels llibrets i de les falles mai se sap qui serà l'encarregat de portar aquesta tasca endavant els anys vinents, ni quin serà el rumb que prendrà, pel que fa al present el tens a les teues mans i espere que t'haja agraït perquè està fet amb molta cura i amor.

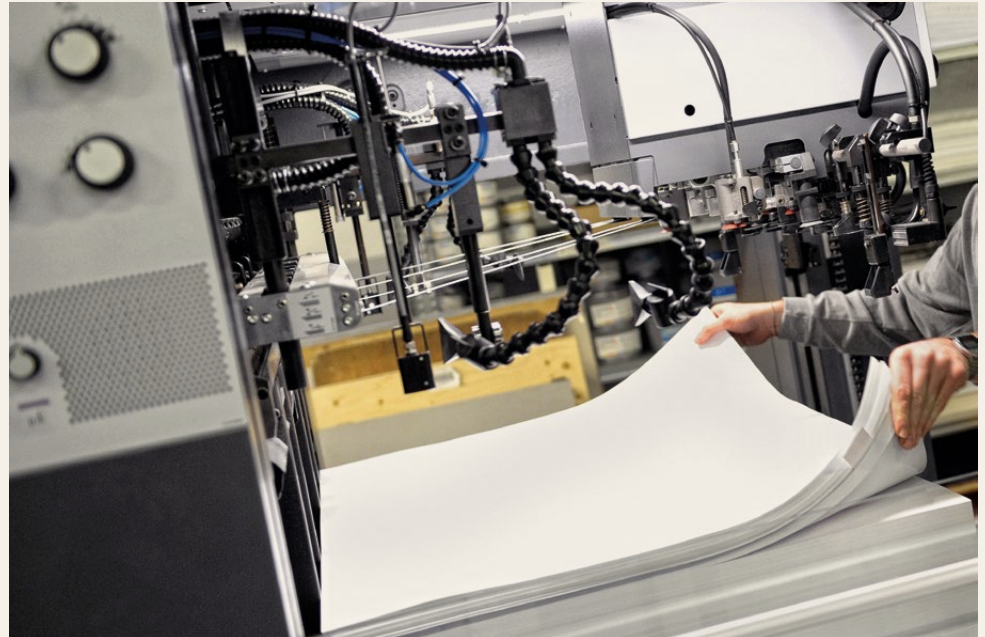
REFERÈNCIES

- <https://www.laimprentacg.com/la-historia-de-los-llibrets-de-falla/>
- <https://valenciaplaza.com/breve-historia-del-llibret-de-falla>
- https://ceice.gva.es/documentos/161863132/162994872/Llibret_Falles_cast.pdf
- <https://www.centred-estudislocalsdeburjassot.es/festes/falles/>
- Llibret AC Falla El Canet de Cullera 2014
- El llibret de falla. Explicació i relació de la festa. 1850-2014 (Josep Lluís Marín i Garcia)
- <https://www.dival.es/sala-prensa/content/thous-les-falles-i-el-museu-detnografia>
- <https://www.lasprovincias.es/v/20140214/valencia/exposicion-museo-carmen-recopila-20140214.html>
- https://bivaldi.gva.es/es/consulta/resultados_ocr.do
- <https://etnobloc.dival.es/el-llibret-de-falla-explicacio-i-relacio-de-la-festa-1850-2014/>
- <https://fallaelclot.com/representantes-bocetos/llibrets/>
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_creu_del_matrimoni_\(1866\).djvu?uselang=es](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_creu_del_matrimoni_(1866).djvu?uselang=es)
- Col·lecció completa dels llibrets de la falla Sant Vicent de Paul des de 1982 fins a 2022

**DIPU
TADA
2023**

026

**DIPU
TADA
2023**

027

JO DE MAJOR VULL... ANAR VESTIT DE NEGRE

LUÍS RAMÍREZ

TESTIMONI D'UN XIQUET DE LA GENERACIÓ X

DIPU
TADA
2023

València Falles de 1981.

Quan jo, membre de la generació X, era menut, el meu iaio, que era un gran sastre de la generació silenciosa, em va fer un trage de torrentí de color blau cel. El trage tenia els seus pantalons molt cenyits, llargs per baix dels genolls, unes calces altes, una faixa, unes espadenyes, i per suposat una manta morellana. No li faltava detall.

A mi el vestit no m'agradava gens ni mica. Per a un xiquet de la generació x (per situar-vos, anys huitanta del passat segle) anar vestit de Torrentí no era guai. Per que era l'únic de tota la falla que anava així vestit, i pot ser de tot el sector. La meua sensació era que era l'únic de tota València, que no anava de negre. De fet per anar a l'ofrena no sabien on col·locar-me. La resta de xiquets anaven vestits, al igual que els adults de rigorós negre panderola.

El meu iaio m'argumentava que el trage negre no era un trage de faller, que això era un «xurro». Que jo sí que anava vestit amb un trage regional autèntic, amb la seua història, el seu colorit, i la seua gràcia. Això ho deia perquè crec que no li feia gens de gràcia veure a tots els fallers de València uniformats de panderola. El meu iaio m'explicava que el trage regional masculí tenia més varietat si cal que el de les falleres, però això quan eres un xiquet dels anys huitanta no ho acabes de creure. Sols et sents diferent, et posen a desfil·lar davant dels xiquets, però no amb ells. Estàs fora de l'exercit de panderoles.

Vaig haver de créixer, per a que el torrentí es quedara menut, i així aconseguir el meu desig, que no era altre que anar vestit com els adults, de negre. Per suposat comprat en un grans magatzems, pret a porter, ja que el meu iaio es negava a cosir-me un «xurro» de trage. No he arribat mai a saber si el que més li molestava al meu iaio era el trage

de panderola per lleig, o el fet que els fallers paregueren un exèrcit, tots uniformats, vestits iguals, derigorós negre... panderola.

Ara amb el pas del temps, (si heu fet recompte més de 40 anys) sí crec entendre al meu iaio, i la importància de ser cadascú diferent i manifestar-ho amb detalls com la vestimenta. Així el que més em molestava a mí, anar diferent, en realitat no és un inconvenient, sino tot el contrari, la varietat dona riquesa.

La societat actual, i el món faller ha avançat molt des dels anys huitanta, em superat moltes barreres, i seguim avançant buscant un futur cada vegada més obert als canvis, més divers... i per suposat que molt millor.

Ara cada vegada que anem a l'ofrena observe el colorit i la varietat de vestits regionals, mostrant un món faller més divers, i una societat més plural, i recorde al meu iaio. Si estiguera ací, veient com van vestits els fallers de totes les falles, em dedicaria un somriure canalla, i giraria el cap com feia sense dir res. No caldria. Jo sé molt bé, que era la seua manera de dir.... Veus, així molt millor. ///

LA GENERACIÓ D'OR D'ARTISTES FALLERS

JUANFE SANAHUJA

FALLER I ACTIVISTA LLIBRETER

DIPU
TADA
2023

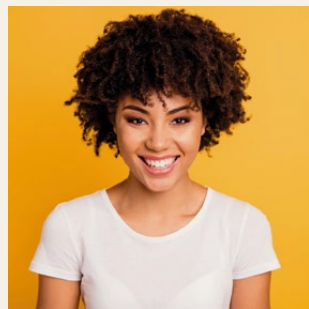
Les dècades dels quaranta i els cinquanta van ser d'una qualitat artística fascinant. Hi van destacar José Arnal García, José Barea, Francisco Baró, els germans Fontelles o Pasqual Carrasquer entre altres i per descomptat Regino Mas que era el clar dominador pel que fa a premis de secció Especial. Però de l'any 1957 fins al 1975 quatre noms van destacar per damunt dels altres, Salvador Debón, Vicente Luna, Juan Huerta i Julián Puche que formen la nomenada generació d'or dels artistes fallers. Van ser intractables a la secció Especial i la seua mestria era innegable, van acumular entre els quatre premis i ninots indultats.

El principal avanç tècnic considerable després de la Guerra Civil en la construcció de les falles, va ser en 1953 quan Juan Huerta Gasset, va revolucionar el procés artesanal faller en modelar per primera vegada els ninots íntegrament en cartó desplaçant així a la cera, que resistia amb

grans inconvenients les inclemències del temps. Aquest avanç obria un nou ventall de possibilitats compositives a l'hora de produir el monument. Aquesta pot ser la gran aportació que va començar de mans de Huerta i que la resta d'artistes van copiar. Si hem de ressaltar un fet per a donar per tancat un cicle i encetar una nova generació aquest pot ser l'esdeveniment que provocara eixa ruptura.

Si parlem no més dels membres de la generació d'or, les seues aportacions anaren més enllà de la pròpia tasca lligada a la festa. Tots quatre van desenvolupar feines fora de les falles fent escultures, ceràmica, mobiliari públic, carrosses i decorats de cinema per a Hollywood, teatre etc.

La seua mestria combinava a més de una excel·lència en el modelatge i la pintura, una visió molt moderna per l'humor gràfic. Les seues escenes recordaven als còmics de l'època. Construïen uns ninots molt ben caricaturitzats i amb una temàtica burlesca i satírica a voltes prou compro-

030

mesa. També foren molt importants en l'evolució de les falles del monumentalisme cap al colossalisme, on les falles tractaven d'omplir tot l'espai disponible al seu abast, quan més gran era el lloc on anaven a plantar més gran era la falla.

Si de premis parlem el que més premis de secció Especial es va emportar fou Debon amb sis, front els quatre de Julián Puche i els tres de Juan Huerta i Vicent Luna. Per contra en quant a ninots indultats Debon no es va portar cap i en aquesta faceta destaca per damunt de la resta Julián Puche que en té sis, Vicente Luna en té quatre i Juan Huerta tres.

JUAN HUERTA

Va nèixer a València al 21 de març de 1925 quasi com si d'un exercici faller es tractara, es va formar com a artista faller entrant en el taller del mític Regino Mas en els anys quaranta. Des de 1950 va començar a signar falles pel seu compte. En una d'elles, la d'Arxiduc Carles-Xiva de 1953 de lema La vida és un comerç, va fer una gran innovació en la construcció de ninots al no realitzar el cap i les mans de cera com era costum en aquells dies, construint la figura completament amb cartó. Després dels elogis rebuts per aquesta figura, va tornar a repetir la tècnica en l'escena dels moros tramviaris falla de José Antonio-Duc de Calàbria de 1955, i a partir d'ací totes les seues falles posteriors. La resta d'artistes van adoptar aquesta revolució en la construcció de falles i es va aplicar amb assiduïtat fins als anys noranta, en què la introducció del "suro blanc" ha fet que les falles més grans es facen pràcticament en aquest material. Va aconseguir tres primers premis en la secció Especial (José

Foto extreta de www.hablemosdefallas.es

Familia de turistas indís - Juan Huerta - Falla José Antonio Duc de Calabria

Matrimoni prehistòric (Les bromes de Cupido) - Juan Huerta - Falla José Antonio Duc de Calabria

1961 - *El castic de ser-ne massa* - Juan Huerta - Falla Ferroviaria - Bailen Xàtiva

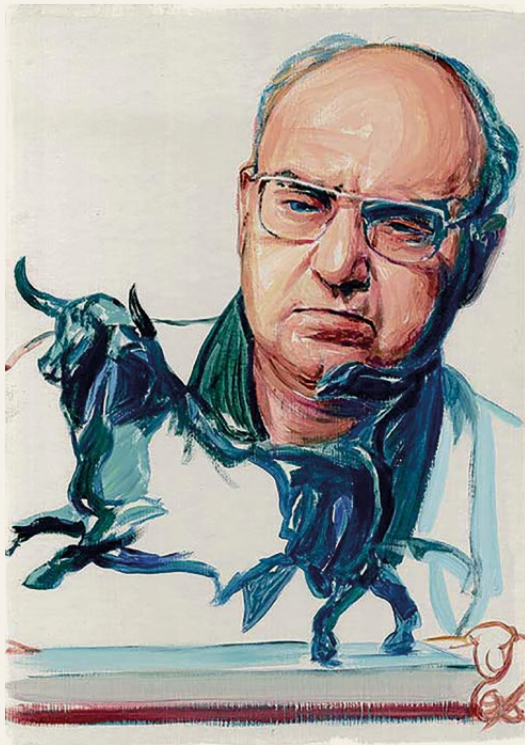
1964 - *Noé i El Sigle XX* - Juan Huerta - Falla Convento Jerusalem - Matemático Marzal

Antonio-Duc de Calàbria en 1957, Convent Jerusalem-Matemàtic Marzal en 1964 i Plaça del Pilar en 1966). També va tindre tres ninots indultats ("Parella d'indis" i "Prehistòrics" en 1956 i 1957, respectivament, de José Antonio-Duc de Calàbria, i "Familia nombrosa" en 1961 amb la falla Ferroviària). Curiosament el ninot de l'any 57 que va ser indultat es va perdre en la riuada i el que es conserva es una reproducció de José Martínez Molla feta en polièster.

L'any 1958 va ser l'encarregat de fer la falla de la plaça de l'Ajuntament agraïnt les ajudes rebudes per la ciutat després de la riuada. Va participar en els decorats de la pel·lícula "55 dies en Pekín" (1963) junt a Regino Mas, Vicente Luna i Francisco Prósper. Al 1966 amb poc més de quaranta anys d'edat, va finalitzar una curta però fructífera trajectòria com artista faller per a encetar una carrera laboral en la empresa Lladró i durant 38 anys desenvolupà la seua vessant d'escultor creant peces. Encara que no va desconnectar totalment de les falles perquè en dues ocasions va ser jurat de la secció Especial. Com a curiositat en l'època que va treballar a Lladró va ser l'escultor d'una figura exclusiva de Michael Jackson encarregada pel famós cantant. Va morir el 21 de desembre de 2017 als 93 anys.

VICENTE LUNA

Nascut al barri Sant Bult de València, el 22 de Juliol de 1925. Fill d'un fuster va viure la seua infantessa envoltat dels materials i ferramentes emprades en l'ofici de son pare. Es va formar com a artista en el taller de falles, talla i decoració de Vicente Hurtado i Carlos Tarazona, situat en el mateix carrer de Sant Bult, on entra a treballar d'aprenent als catorze anys. Al mateix temps que estudia a l'Escola d'Arts

Il·lustració de Luís Lonjedo extreta de lasprovincias.es

DIPU
TADA
2023

034

1963- L'home anunci (Pastor amb borreguets) - Vicente Luna - Falla Plaça del Mercat Central

1964- Una fregada de panxa - Vicente Luna - Falla Plaça del Mercat Central

1965 - Amb Mala Fortuna - Vicente Luna - Falla Plaça del Caudillo

1966- Xiqueta amb porquet - Vicente Luna - Falla Sant Vicent Plaça del Caudillo

**DIPU
TADA
2023**

036

i Oficis Artístics de Sant Carles i obté durant diversos cursos les qualificacions d'Excel·lent i Premi en escultura, dibuix i pintura. En l'any 1944 la seua passió eren els bous, arribant a torejar en places com la de Xàtiva o la de València, de fet en la seua obra posterior com a escultor i com artistes podem trobar-ne moltes al·legories del mon dels bous. En 1946 va treballar amb Regino Mas en la falla de la Plaza del Caudillo actual plaça de l'Ajuntament. Després va haver de fer el servici militar i en tornar obté el carnet numero 1 del gremi d'artistes Fallers.

Les seues primeres falles son infantils i en la de La Pau Poeta Querol va representar a Marco Polo que li va atorgar el malnom d'aquest aventurer. Arriba a la secció Especial amb a penes 30 anys d'edat i aconseguix de manera consecutiva tres primers premis de la categoria als anys 61 i 62 amb les falles "Tornejos" i "La campanada" de la comissió Convent Jerusalem-Matemàtic Marzal i al 63 amb la falla de la Plaça del Mercat Central amb "Va bola!". És el artista que més voltes a plantat la falla municipal amb dotze falles, algunes molt recordades com L'Estàtua de la Llibertat (1973), La nova Torre de Babel(1977), el juí final (1980), Concorde... Concòrdia? (1981) entre altres. A més de la falla municipal també va plantar en la mateixa plaça de l'Ajuntament en juny de 1982 una falla en commemoració del mundial de futbol celebrat a Espanya i que es va cremar el 25 de juny d'eixe any.

En la pròpia falla municipal va burlar la censura en diverses ocasions: en 1973 amb el rei d'ors tancat i custodiat pel cavall d'espases, simbolitzant la falta de llibertat del franquisme, en 1974 amb els colors republicans del casc d'Atenea i en 1976 amb l'estàtua d'un senyor baixet i gros en ruc que era una paròdia de l'estàtua de Franco.

Se li han dedicat molts articles i es nombrat en innumerables llibres de falles inclús li van dedicar un pasdoble titulat "*Vicent Luna, l'artista faller*" compost per Joaquín Albiach i amb lletra de Vicente Tortosa. L'Associació d'Estudis Fallers amb la col·laboració de la JCF li va dedicar un llibre "*Vicent Luna: L'art de fer falles*" dedicat a la seua vida i a la seua obra que va ser presentat per l'alcaldesa de València Rita Barberà a l'any 2007.

Va fer molts treballs fora del mon de les falles, una reproducció d'un Concorde per a l'aeroport de Heathrow (Londres) carroces i decorats de pel·lícules, teatre i televisió. Destaquen els decorats per a les produccions de Hollywood de "*El Cid*" (1961), "*Lawrence d'Arabia*" (1962), "*55 dies en Pekín*" (1962) i "*La caiguda de l'Imperi Romà*" (1963).

El Govern Valencià, va acordar en 2005 concedir-li la Distinció de la Generalitat al Mèrit Cultural i va rebre tan prestigiós guardó de mans del President de la Generalitat, Francisco Camps.

El seu treball l'han continuat les seues filles, Pilar i María José i malgrat estar jubilat va continuar visitant el taller diàriament, va morir als 97 anys el 9 d'octubre de 2021.

SALVADOR DEBÓN

Va nàixer a València el 27 d'abril de 1923 i es va formar en l'Escola de Belles Arts de San Carles amb l'especialitat de Pintura, Dibuix i Escultura. Va plantar una falla a l'any 1947 però fins el 53 no va tornar a fer-ne cap i va ser per a la falla de Sant Josep de Gandia.

Després d'una sèrie de falles en seccions modestes, es va consagrar en 1958 amb "*Jalea a manta*", la seua prime-

ra falla en la màxima categoria. A aquesta secció es va dedicar en exclusiva des de l'any 1960

De les seues 25 falles creades entre 1947 i 1972 destaquen els sis primers premis aconseguits en la secció Especial de les Falles de València en 1959 amb *"La Lluita per la vida"* per la comissió Visitació-Oriola, en 1960 amb *"La Fama, els diners i l'art"*, en 1969 amb *"La Primavera"* a la Plaça del Doctor Collado i altres dos per a El Pilar, en 1967 i 1968 amb *"La Nit"* i *"A la caça"* i finalment en 1972 per a la Mercè amb *"La Contaminació"*.

La seua mestria pel modelatge amb el cartó pedra el permetia fer composicions que podien anar del classicisme més rigorós a la caricatura més expressiva, a voltes trencava les pautes formals amb unes composicions vinculades amb el surrealisme i que clarament l'apropaven a artistes de la talla de Dalí. Li agradava jugar amb imatges combinades amb la intenció de crear una figura completament distinta i que canviaven el significat del conjunt.

També va participar en decorats de pel·lícules com *"Lawrence d'Arabia"*, *"Els viatges de Gulliver"*, *"L'illa Misteriosa"*, *"La caiguda de l'Imperi Romà"*, *"La Batalla de les Ardenas"* i *"Patton"*, la carrossa d'Espanya a la Fira Mundial de Seattle de 1962 i alguns treballs més fora de la seua activitat fallera. A més des de 1974 i fins el 1999 va treballar com a escultor a la fàbrica de Lladró.

La falla del Doctor Collado en agraïment pel seu gran treball en aquesta comissió ja que és una de les que més voltes va plantar aconseguint per a ells el primer premi d'Especial en l'any 1969, per a reconèixer a l'artista re-velació va instaurar en 2010 el Premi Salvador Debón.

**DIPU
TADA
2023**

1958 - "Jalea a manta" Primera falla de la secció especial realitzada per Salvador Debón

Falla "La Contaminació" Plaça de la Merced 1972 Salvador Debón

1959 - Falla carrers Visitació i Oriola - Salvador Debón

JULIÁN PUCHE

Va nèixer a Caravanchel Alto a la província de Madrid en 1915 i al 1928 comença la seua formació en l'Escola de Belles Arts de San Carles alternant el seus estudis en model·lat i dibuix amb un treball d'aprenent a un taller d'escultura.

Més tard completa la seua formació en el taller del pintor i cartellista Vicente Canet, i en 1942 debuta junt amb ell en una falla de Burjassot. Durant molts anys fa falles menors i no és fins l'any 1959 quan obté el seu primer ninot indultat, premi que repetiria l'any següent tot i no plantar en secció Especial.

En 1961 Julián Puche signa la seua primera falla en la secció Especial per a la comissió de Na Jordana, possiblement la comissió més important en la seua carrera. D'aquesta manera *"Dur endavant una falla, problema de marro"* és la primera d'una sèrie de set falles consecutives per a la falla del barri del Carme.

És precisament amb Na Jordana i la falla *"És xopà fins la moma"* en 1965 amb la qual aconsegueix per primera vegada el primer premi de la màxima categoria. Al 1970 esdevenen dos coses importants la primera es que hi ha un punt d'inflexió i la seua tècnica es decanta clarament cap a la caricatura, molt probablement per la influència del seu fill José. I la segona es que guanya amb Convent Jerusalem i la falla *"Choriços"* el primer premi de la secció Especial, guardó que repetiria a l'any següent amb la mateixa comissió i la falla *"La Selva"*. En setembre de 1971 es nomenat Mestre major del gremi d'artesans d'artistes fallers de València càrrec que mantindria fins a 1975.

En eixe mateix any amb *"Naufraguen les tradicions"* i com a comiat de la seua trajectòria plantant falles en la

"Al Mestre Julián Puche", Francisco Mesado, Falla Peu de la Creu, 1999, Col·lecció Museu de l'Artista Faller.

DIPU
TADA
2023

040

1965.- Falla "És xopà fins la moma" Na Jordana Julian Puche foto extreta de ferlana.wordpress.com

1970.- Falla "Choriços" C. Jerusalén – M. Marzal Julian Puche foto extreta de ferlana.wordpress.com

1971.- Falla "La Selva" C. Jerusalén - M. Marzal Julian Puche foto extreta de ferlana.wordpress.com

1970.- Falla "Na Jordana Julian Puche foto extreta de ferlana.wordpress.com

Ninot indultat 1981 Julián Puche - Falla Gran Via Ramón y Cajal i Esparter. Foto: Arxiu Cendra Digital

secció Especial va guanyar l'últim dels seus quatre primers premis en la màxima categoria. Aquesta falla rematada per una parella de tabal i dolçaina estava plena de detalls ornamentals que fa que siga una de les més recordades.

Com a apoteosi final d'una carrera espectacular Puche fa una serie de tres falles per a la comissió Obispo Amigó Cuenca, amb les que a més de primers premis de primera A i de Ingeni i gràcia ens deixà dos ninots indultats.

En 1982 Julián Puche Ferrandis deixa de signar falles però no s'allunya del taller en el qual ajuda al seu fill i mor a València l'any 1984.

PRIMERS PREMIS DE SECCIÓ ESPECIAL GENERACIÓ D'OR

- 1957 - Reino de Valencia-Duque de Calabria - Juan Huerta
- 1959 - Visitación-Orihuela - Salvador Debón
- 1960 - Dr. Collado - Salvador Debón
- 1961 - Convento Jerusalén-Matemático Marzal - Vicente Luna
- 1962 - Convento Jerusalén-Matemático Marzal - Vicente Luna
- 1963 - Mercado Central - Vicente Luna
- 1964 - Convento Jerusalén-Matemático Marzal - Juan Huerta
- 1965 - Na Jordana - Julián Puche
- 1966 - Pilar - Juan Huerta
- 1967 - Pilar - Salvador Debón
- 1968 - Pilar - Salvador Debón
- 1969 - Dr. Collado - Salvador Debón
- 1970 - Convento Jerusalén-Matemático Marzal - Julián Puche
- 1971 - Convento Jerusalén-Matemático Marzal - Julián Puche
- 1972 - Merced - Salvador Debón
- 1975 - Na Jordana - Julián Puche

NINOTS INDULTATS DE LA GENERACIÓ D'OR

1956 – *Família de turistes indis* – Juan Huerta

1957 – *Matrimoni prehistòric (Les bromes de cupido)* – Juan Huerta

1959 – *Llaurador Valencià* – Julián Puche

1960 – *Tertúlia de vells* – Julián Puche

1961 – *El castic de ser-ne massa* – Juan Huerta

1963 – *L'home anunci (Pastor amb borreguetes)* – Vicente Luna

1964 – *Una fregada de panxa* – Vicente Luna

1965 – *Amb mala fortuna* – Vicente Luna

1966 – *Xiqueta amb porquet* – Vicente Luna

1969 – *Cabassada de xiquets* – Julián Puche

1975 – *Enyorances del passat* – Julián Puche

1980 – *La corda fluixa* – Julián Puche

1981 – *No canvies senda vella per novella* – Julián Puche **///**

REFERÈNCIES

- <https://www.levante-emv.com/fallas/2020/04/26/artistas-han-hecho-fallas-seccion-11108857.html>
- <https://www.levante-emv.com/fallas/2020/01/01/consulta-historico-primeros-premios-falla-11108377.html>
- https://www.apuntmedia.es/alacarta/articles/artistes-fallers-temps-ciutats-desaparegudes_1_1495731.html
- <https://www.fallas.com/index.php/main-historico-va/3100-historic-ninots-indultats>
- <https://dbe.rah.es/biografias/80279/salvador-de-bon-cortina>
- <https://www.levante-emv.com/valencia/2008/04/09/cuatro-artistas-falleros-generacion-oro-13451822.html>
- https://ca.wikipedia.org/wiki/Salvador_Deb%C3%B3n_Cortina
- <https://bdfallas.com/artista/salvador-debon-cortina/465/>
- <https://www.falladelpilar.com/p/nuestros-artistas.html>
- <https://bdfallas.com/artista/vicente-luna-cervero/470/>
- <https://150valencianos.lasprovincias.es/vicente-luna/>
- <http://josesorianoizquierdo.es/vicente-luna>
- <https://www.levante-emv.com/fallas/2021/10/09/fallas-pierden-historico-vicente-artista-fallero-58201170.html>
- http://www.estudisfallers.org/portfolio_page/vicent-luna-art-falles/
- <https://www.vicentelunavalencia.com/portfolio/fallas-de-vicente-luna-cervero/>
- <https://www.distributofallas.com/artistas/vicente-luna-to-reando-la-censura/>

**DIPU
TADA
2023**

044

- https://ca.wikipedia.org/wiki/Juan_Huerta_Gasset
- <https://www.hablemosdefallas.es/nos-ha-dejado-el-artista-fallero-juan-huerta-gasset-2/>
- <http://bdfallas.com/artista/juan-huerta-gasset/458/>
- <https://www.districtofallas.com/artistas/juan-huerta-pionero-del-ninot-integro-de-carton/>
- <http://www.cendradigital.com/2017/12/22/nos-ha-dejado-el-artista-juan-huerta-gasset>
- <https://www.levante-emv.com/fallas/2017/12/21/fallas-pierden-historico-juan-huerta-12080165.html>
- <https://www.districtofallas.com/artistas/julian-puche-de-madrid-a-las-fallas/>
- <https://dbe.rah.es/biografias/80396/julian-puche-ferrandis>
- <https://josesorianoizquierdo.es/julian-puche-ferrandis>
- <https://bdfallas.com/artista/julian-puche-ferrandiz/453/>
- https://ca.wikipedia.org/wiki/Juli%C3%A0_Puche_Ferr%C3%A1ndiz
- <https://ferlama.wordpress.com/2015/05/25/julian-puche-legado-de-grandes-fallas/>
- <https://www.actualidadfallera.es/es/fallasdevalencia/cap-i-casal/1457-nos-ha-dejado-salvador-deb>
- <https://bdfallas.com/>
- <https://www.fallas.com/index.php/es/main-historico-es>

LES FALLES ES REGENEREN O DEGENEREN?

GABY COLLADO

DOCENT, POETA I FALLER

DIPU
TADA
2023

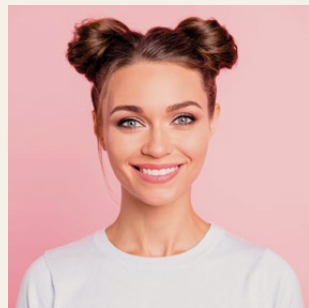
Doncs al llarg d'aquest article, intentarem donar resposta a aquesta qüestió, una resposta que igual per a alguns no és la bona o no és la que esperen, però cal dir que no hi ha una sola contestació que siga correcta, sinó que cadascú ha d'analitzar tot el nostre entorn per donar la seua. És per això que al llarg d'aquestes línies us intentaré fer arribar la meua.

El que sí que es pot afirmar, és que no hi ha cap sistema, procés o element de la realitat vital que pugua mantindre's viu, productiu i creatiu si no s'està regenerant contínuament. Tot el que no es regenera, inevitablement tendirà a degenerar i moltes vegades aquesta degeneració produirà la destrucció, la mort. És per això que la nostra festa dista prou del que originalment era, del motiu pel qual començà, però també dista prou la societat actual a la de llavors, doncs el model de festa durant el pas del temps s'ha anat regenerant o evolucionant alhora que evolucionava la soci-

etat del moment per adaptar-se al que els fallers i visitants demandaven de la festa josepina.

Però si s'inverteix la frase, també podem afirmar que a vegades els sistemes, processos i elements de la realitat han de degenerar per a poder regenerar-se. Puix, si pensem en molts models del dia a dia de les falles, es pot afirmar que molts d'ells han tocat fons, han degenerat i hem de fer-los un volt de rosca, regenerar-los per a dur-los de nou a un model que alimente l'interès i camine de la mà per part de tots els agents implicats en la nostra festa: fallers, veïns i visitants.

Per tot allò desgranarem una miqueta els punts que han anat canviant al llarg del temps i que com ja hem esmentat abans han fet que la festa de les falles s'haja regenerat o evolucionat molt des dels seus orígens passant d'una humil, senzilla i improvisada festa veïnal a un complex esdeveniment festiu.

LA FALLA

Com per a molts ja és sabut, la paraula falla deriva del llatí *fàcula* i té, a banda del significat actual i principal de monument (paraula que no m'agrada res emprar, d'ara endavant empraré falla), el de tronc, tea o torxa. Un significat antic que la relaciona amb bastons, asclons o branques seques grans de fusta, embolicats o no de tela o d'un altre material, impregnats de matèria inflamable, que s'agafen amb la mà i que s'utilitzen per a fer llum o encendre un foc.

Eixe nom fou el que adoptaren les falles originals, eixes primeres falles de les quals tenim constància, eixes que es plantaven a finals del segle XVII i principis del segle XVIII. Parlem d'eixa data, ja que és el moment on la falla a poc a poc deixava de ser un muntó de trastos vells per a passar a convertir-se en una obra un poc més elaborada, formada per una tarima de fusta recoberta ornamentalment amb bastidors pintats, amb llenços o amb panells que ocultaven els materials combustibles amuntats a la seua base i que tenia damunt diverses figures o ninots vestits amb roba real (teles i robes velles) i màscares de cartó, els quals simulaven una escena teatral de contingut generalment satíric que exposaven a la vergonya pública els vicis o prejuís imperants. Eixes falles satíriques, que anaven sempre acompanyades d'uns fulls de versos que, penjats com a pasquins en les parets pròximes o en els bastidors del pedestal, desenvolupaven en forma de rima el tema que s'escenificava en la falla.

Es continuaren plantant eixe tipus de cadafals durant molts anys, fins a principis del segle XX, més concretament fins a l'any 1901, que és quan veiem una regeneració al món de les falles, regeneració prou important que es va

Falla Plaça de l'Ajuntament 1901. Archiu J.Alcaniz

deure principalment al fet que en eixe any l'Ajuntament de València, va atorgar per primera vegada els primers premis municipals a les millors falles i això va fer que començara a desenvolupar-se una nova concepció de la nostra festa.

Pareix que la influència dels premis va fer despertar la competitivitat entre les diferents comissions falleres i va fer que els cadafals abandonaren l'estructura dual (taulat/escena) i va començar a desenvolupar-se una nova concepció d'aquestes, en la qual els ninots no eren ja la figura més impactant. La falla es componia ara de la superposició de diversos elements i nivells, fonamentalment de tres: una base d'escassa altura composta de repeus per a les diverses escenes, un cos central que servia de sustentació de la falla i un remat.

Aquest últim solia consistir en una figura de grans dimensions constituïda per un motiu al·legòric capaç de condensar el tema que esplaïaven i glossaven les escenes inferiors.

El contingut de la falla no es trobava ja inscrit solament en una escena realçada pel taulat, sinó que estava latent en tot el conjunt escultòric i havia de ser desxifrat rodant la falla i recorrent-la amb la mirada de dalt a baix. El model de falles havia canviat, s'havien regenerat i la falla ara havia de ser fastuosa, imponent, majestuosa i suggestiva, visible des de la llunyania.

Aquest fet, que fomentava el valor artístic sobre el crític (que tant molestava llavors), va motivar els fallers a crear falles millors estèticament i per tant a buscar bons artistes que les realitzaren. De rebot es va crear l'embrió de la nova professió d'artista faller, ja que alguns d'eixos professionals (majoritàriament escultors, pintors i fusters) acabarien dedicant-se exclusivament a realitzar falles.

Doncs no es quedà ací aquesta regeneració, sinó que a poc a poc es volia més, es volien falles més majestuosos, més grans i amb uns acabats millors i això sols va ser possible amb l'aparició i l'ús de nous materials en el disseny de falles. Tot evolucionava a un ritme frenètic, calia regenerar-se, creixia la festa, augmentaven el nombre de falles, les quals també a poc a poc anaven evolucionant. Se seguien introduint materials nous com es va fer amb la utilització de motles de fang o l'arribada del cartó pedra, i la seua definitiva consolidació als anys 30 o com utilització de la cera a finals dels anys seixanta per a fer el rostre de les figures. Més, no es va quedar en eixe punt el canvi de materials, ja que a la dècada dels setanta s'introduí el polièster.

Però si un material va fer donar un canvi de 180 graus al món faller, aquest no és un altre que el poliestiré expandit o suro blanc que es va introduir als anys huitanta, facilitant l'aplicació del que es denomina producció en directe, és a dir, la producció sense motle i, per tant, sense possibilitat de reproducció en sèrie o estandarditzada. Per la seua lleugeresa permet fer uns ninots i uns remats d'unes dimensions molt majors que en èpoques anteriors.

Però la regeneració pot dur-nos a la degeneració?

Tal volta. Doncs si pensem en què com hem dit ens regenerem per a adaptar-nos a la situació actual, la crema del suro blanc, no és molt compatible amb el canvi climàtic que estem patint i hem d'enfocar l'evolució de la falla cap unes falles més sostenibles encara que es perda majestuositat (cosa que als últims anys, menys alguna excepció ja s'està notant). És per això que si no volem que les nostres falles degeneren hem d'adaptar-nos i regenerar-nos cap a uns materials menys contaminants com al-

**DIPU
TADA
2023**

048

guns sota els que ja s'està investigant com polímers creats a través de la pell de taronja, o altres derivats de la dacsa, o de la palla d'arròs.

Però el que no hem de deixar que succeísca, és el que està succeint, una regeneració fent perdre la perspectiva inicial de les falles i aquesta no és una altra que l'eix vertebrador de la nostra festa siga la falla en si. La qual cosa en molts casos s'està perdent i degenerant cap a una inversió molt menor en el cadafal front a altres parts de la setmana fallera, allunyant-nos de la nostra perspectiva inicial.

LA CRÍTICA O LA SÀTIRA

Sota aquest tema, és prou important mirar d'on venim i saber cap on anem. I dic açò, ja que les falles són una festa nascuda de les classes populars, festa que expressava una identitat de classe i estava molt arrelada en els barris, i fou així, com en un primer moment, les falles servien per a criticar fets de la ciutat i per això, tan sols contenien temàtiques merament localistes. Però, més tard, la festa i alhora la crítica, es va anar regenerant a poc a poc a una festa amb temàtiques més globals, criticant temes de contingut polític, social i interès del debat públic més general, especialment quan la festa es va anar popularitzant en l'àmbit nacional i internacional, fent ús de la sàtira política per denunciar, divertir o ridiculitzar a partir de criticar als nostres governants.

Però eixa regeneració de la sàtira, és a dir, la crítica cap a alguna cosa o algú en forma de burla, es pot apreciar que cada volta és menor a les falles, i allò es deu, a pesar que la falla va nàixer amb ella, que als poders públics durant tots aquests anys no els solia fer gràcia i per això les

han intentades minimitzar al llarg de la història, i encara que, no han arribat a acabar amb tots els elements de càrrega satírica que formen part de la nostra idiosincràsia, sí que han arribat a deixar-los latents o reduïts a manifestacions minoritàries.

A banda de tot allò, els premis al monument com hem esmentat abans fomenten la qualitat artística sobre la sàtira, convertint moltes vegades a aquesta en "humor blanc" o "crítica dolça" (és a dir, el que no molesta a ningú, o almenys això es pretén), perdent el que realment és l'essència de la nostra festa, que és la crítica àcida, humorística.

Està clar que de vegades alguns dels nostres polítics que no tenen vergonya a fer algunes coses de les quals fan als seus càrrecs, al llegir-se a unes línies d'una falla o al veure's reflectits a ella, es veuen ofesos o atacats i inclús es mostren, però hem de reconèixer que la majoria s'ho prenen amb humor i filosofia perquè ells també saben que una falla sense crítica, no és una falla i que si deixem que la crítica mora o desaparega, el que estem fent és degenerar la nostra festa i no respectar els nostres orígens.

Ja que com hem dit, hem de mirar d'on venim, i venim d'una festa on la sàtira política representa un element essencial en la creació artística de les falles i un costum molt arrelat, i hem de regenerar-nos cap als nostres orígens amb una crítica més mordent al món faller. Aquesta crítica (i des d'aquestes línies us parla una persona que du quasi vint anys fent crítica), es fa en un to jocós, sense voler ofendre ningú, per la qual la persona pública que apareix a la falla, ha de saber acceptar-la, sense que li moleste i prendre-se-la des de l'humor, ja que l'humor és una part de la nostra intel·ligència.

EL LLIBRET

Un altre cas de regeneració, és el que ha passat des del primer llibret fins als nostres temps. A poc a poc els fulls de l'explicació de la falla o crítica, que es penjaven al voltant de la falla van anant cobrant pes i amb el pas dels anys, començaren a ajuntar-se i a imprimir-se com a un quadern, naixent així el que coneixem hui en dia com a llibret de falla (nom que se li dona des de l'any 1890).

Doncs parlar del llibret de falla, és parlar de Josep Bernat i Baldoví, autor del primer llibret de falla (les explicacions de falles ja existien d'abans amb seguretat, encara que no s'ha conservat cap), aquest llibret data de l'any 1855, on explicava la falla plantada en la plaça de l'Almodí de València i duia per títol *El conill*, *Visenteta* i *Don Facundo*, i en ell Bernat i Baldoví feia gala d'una poesia eròtic-satírica.

Aquest llibret va aparéixer com una sèrie de fulles enquadernades que contenien únicament l'explicació de la falla, i que venien els xiquets a peu d'aquesta per a que la gent puguera comprendre el monument. No obstant això, existeix un manuscrit seu amb l'explicació de la falla del carrer de les Avellanes de 1850 que segurament no va arribar a imprimir.

Aquest manuscrit, atenint-nos a la descripció de la premsa de l'època, representava a "una llauradora i

un elegant que es mostrava apassionat pels seus rústics encants". Segons l'article de J.L. Marín: Sobre els primers versos fallers: un manuscrit del 1850, tret per la Revista d'Estudis fallers, els versos de Bernat i Baldoví són pràcticament iguals tant al llibret de 1855 com a aquest manuscrit de 1850, coincidint al voltant del 70% dels versos.

El llibret de falla anava agafant importància, i fou durant els anys 20 i 30, quan tenen un gran apogeu, tinent un seguiment massiu de la població, el que fa que s'expandeixen les falles i els llibrets fora del Cap i Casal, fent arribar la nostra festa a molts pobles de la nostra comunitat, entre ells Sagunt i Almenara per exemple.

**DIPU
TADA
2023**

050

Posteriorment dels anys 40 fins a finals del 70 el llibret de falla, en la majoria de les comissions sols servia d'anuari i duia l'explicació de la falla. Les falles i els seus fallers s'estaven estancant en la idea inicial del llibret sense mirar a la possibilitat de regenerar-se i veure que el llibret de falla ens servia als fallers a promocionar la nostra llengua i la nostra cultura. És per això que el llibret a poc a poc es comença a regenerar, a evolucionar, a créixer i a modernitzar-se, fins que actualment, trobem que el contingut dels llibrets és molt més que eixa explicació; no obstant això, la seua estructura no ha canviat molt a la que es feia a la primera meitat del segle passat, i dins d'ells a banda d'un ampli contingut en articles relacionats en molts casos amb la cultura de la nostra terra, podem trobar, la salutació del president de la comissió; els components de la junta directiva; un llistat de fallers i falleres, tant majors com infantils; fotos de les falleres majors de la comissió i poesies dedicades a aquestes; explicacions de les falles gran i infantil, així com els seus esbossos; un programa de festejos; la llista de recompenses entregades als membres de la comissió; i actes més destacats durant l'exercici.

Aquestes últimes dècades han fet que els llibrets es regeneren d'una forma prou positiva, augmentant el seu contingut cultural, fent que alhora que els llibrets tenien més visibilitat, creixia l'interès dels fallers pel seu patrimoni i per la seua història, fomentant al mateix temps la literatura de la nostra terra. Perquè si volem regenerar el món de les falles, hem de conservar la nostra literatura i engrandir-la any rere any, ja que és el millor legat que la nostra festa puga deixar als nostres descendents perquè puguem apreciar l'esforç de les generacions futures per a mantindre les nostres tradicions i que la nostra festa mai muira en el record.

ELS FALLERS

Quan van començar les falles, eren una festa veïnal on els cadafals els dissenyaven i construïen grups de veïns, els quals no tenien per què tindre continuïtat d'un any per a un altre. A poc a poc, eixos grups es van fer més estables en el temps, convertint-se en les comissions falleres actuals. És a la fi del segle XIX quan comencen a organitzar-se millor eixos grups veïnals, nomenant-se fins i tot càrrecs directius, tendència que es consolida en les dues primeres dècades del segle XX. El major sentiment de pertinença a una falla implica també major ús d'indumentària tradicional i simbologia.

I parlant d'allò, com ha canviat la nostra vestimenta?

Cal recordar que al seu origen primigeni aquestes vestimentes van ser pensades per al treball al camp valencià; i és per aquest motiu que existeix una escissió inherent a la vestimenta, la qual servia per a distingir entre estrats socials jerarquitzats basant-se principalment en els materials de fabricació tèxtil.

Així, aquesta diferència dels estrats socials era molt apreciable i mentre la gent podent de l'aristocràcia, pel fet de dedicar-se a oficis menys rudimentaris i disposar de majors recursos econòmics, podia permetre's copiar les pomposes modes franceses, la gent més humil, com els llauradors, que no disposaven de diners, duia una vestimenta que estava pensada no sols per al treball en el camp, sinó que també s'emprava com un bé heretable, i per tant estava implícita la necessitat de fer-la resistent i pràctica, moltes vegades obviant els canons estètics. Igualment passava amb la gent que vivia als pobles d'interior del nostre territori, on la comunicació era poc fluida amb la ciutat i, per tant,

moltes de les modes no aconseguien ser assimilades, malgrat que s'absorbien alguns elements aïllats.

Però si parlem de l'època daurada dels vestits populars valencians, la podem datar al segle XVIII i XIX, coincidint amb l'auge de la indústria tèxtil, i sent els materials més utilitzats la seda, el lli i el cotó.

Des de sempre la dona ha sigut la protagonista de la nostra festa sobretot a partir de l'any 1929 quan per primera vegada va ostentar la representació de les Falles de València. Va ser Pepita Samper, la primera miss Espanya ("senyoreta d'Espanya" es deia llavors), la que va realitzar la funció de Fallera Major de València lluint un "vestit de llauradora valenciana", convertint-se en la primera persona de la festa que portava una indumentària específica.

Aquest càrrec honorífic, anomenat reina fallera en 1931, bellesa fallera en 1932 i fallera major de València des de 1933, va suposar la necessitat d'implantar una indumentària específica per a elles, que va ser aquell vestit inspirat en l'utilitzat per les llauradores valencianes.

L'entrada en vigor de la Junta Central Fallera, va donar una espenta més gran a la nostra festa, regenerant-la i donant-li un impuls a la indumentària tradicional valenciana. Així, des de 1940 el vestit "tradicional", va començar a usar-se per la resta de falleres, per la generalització del càrrec de fallera major (i els seus actes associats, com l'exaltació) i l'aparició d'actes multitudinaris com l'Ofrena (1945) o la Crida.

Eixe fet va fer que les falleres es van començar a preocupar més per ser fidels als vestits del segle XVIII o del XIX, però a voltes les modes feien que es desvirtuara aquesta fidelitat. Per exemple, en aquells segles no s'utilitzaven escots generosos, ni lluentons, ni falces tan curtes com les que s'es-

tilaven en els anys 60, ni amb tant vol com es veu en l'actualitat. En el segle XVIII s'emportava una sola trossa (costum que va voler recuperar Junta Central Fallera i que no va tindre èxit), un cos ajustat i una falda amb vol natural, mentre que en el XIX el vestit era senzill, sobri i amb *toquilla*.

La regeneració o l'evolució de la indumentària femenina era prou evident, però encara que la dona ja tenia el seu tradicional vestit de fallera, l'home continuava usant un de carrer, que en actes oficials solia ser el de jaqueta i corbata.

Els tradicionals de saragüell i torrentí, només s'utilitzaven en comptades ocasions com les cavalcades, per la qual cosa no es podia parlar d'indumentària masculina per a la festa.

Però va ser durant els següents anys quan els homes van canviar a poc a poc la indumentària, i a l'ofrena, dia gran de la festa marcera, es podia contemplar una vestimenta prou variada, uns de particular (amb vestit i corbata), altres amb brusa, uns altres amb torrentí i saragüell... Tot aquest batibull de vestimentes, va generar que ja enfonsats a la postguerra espanyola, es buscara que tots els fallers anaren igual vestits, a més amb açò, amb aquest uniformisme, el franquisme pretenia suposadament ocultar les classes socials i mostrar iguals a tots els participants de la festa, buscant un mateix uniforme per a tots.

Per això, ofuscats en aquesta idea, l'any 1954 va aparèixer un "vestit de faller", inventat per Junta Central Fallera. Era com una espècie d'uniforme negre i que llavors va ser anomenat "vestit de llaurador de gala" (encara que de llaurador no tenia res més que el nom).

El precursor d'aquest "vestit de faller" va ser el jurista Juan Martín Belda que en aquells temps era regidor i presi-

dent de fires i festes, i a més fou president de Junta Central Fallera des de 1964 al 1970.

Als primers anys de la "creació" d'aquest uniforme, anomenat popularment "de panerola" (*cucaracha* en castellà), només l'utilitzaven els membres de Junta Central Fallera i no era molt habitual entre els fallers anomenats de carrer, a pesar que es va fer oficial en el Congrés Faller de 1958. Però va ser a partir de 1964, al IV Congrés Faller, quan el van exigir per eixir a l'Ofrena de Flors, el que feu que a poc a poc es fera obligatori a altres actes, el que va provocar que es generalitzara dins de la nostra festa.

Així amb ell pas dels anys, amb la introducció d'aquest vestit negre, van modificar-se alguns elements de l'abillament masculí com, per exemple, es van canviar les espadenyes tradicionals valencianes per sabates normals, la faixa per un faixí amb borles com les del barret i afegint uns serrells anomenats "*xorrera*" a la camisa, inclús en alguns casos es ficaven una veta negra pel coll de la camisa nugada amb una llaçada. Amb aquests canvis, s'aconseguí fer més assequible del que ja per si era el vestit de l'home, facilitant que els fallers el pogueren adquirir en una època on l'economia domèstica encara era feble.

Però, la tendència en indumentària va començar a canviar prompte, la gent començà a cansar-se d'aquell vestit inventat i impost, volíem tornar a l'antic i va ser ja quasi entrant als anys setanta i principis del huitanta quan van començar a haver-hi fallers que rebutjaven els vestits oficials promulgats per Junta Central, volent recuperar els tradicionals vestits valencians d'altres èpoques. A poc a poc els vestits de saragüells (que es correspon amb el vestit de treball) i torrentí (que es correspon amb el vestit de mudar) anaren imposant-se al de '*panderola*'.

Cal dir que, amb l'arribada del nou segle, i sense cap mena de fonament històric, es va voler instaurar un nou vestit per als homes, una nova invenció basada en aquell de 1960, buscant un vestit econòmic, el qual estava format per un pantaló llarg de ratlles, normalment gris, i jupetí obert, sense res al cap. Per sort, aquest vestit no ha agafat la força suficient per a arrelar-se en el temps i ha perdut força als nostres dies, deixant pas a uns vestits basats en l'antiga tradició valenciana, on cada vegada més els fallers busquen la perfecció al seu estilisme.

Als últims anys els homes estan igualant la pompositat dels seus vestits als de les dones, que cada vegada es busca una reproducció més exacta de les vestimentes tradicionals valencianes, deixant de banda aquestes modes que ens volien imposar fa uns anys i que no tenien molta relació en les vestimentes que empraven els nostres predecessors. Això ha fet que la nostra festa s'estiga regenerant per a bé i augmentant la seua riquesa cultural, perquè la vestimenta tradicional forma part fonamental de la idiosincràsia dels pobles i ens dona la nostra senya d'identitat.

PÓLVORA

Parlar de pólvora al món de les falles és parlar de masclets i traques, és parlar de *mascletaes*, *despertaes* i focs d'artifici i tot el que a ells engloba i la seua evolució des dels seus inicis fins ara.

LA MASCLETÀ

En primer lloc parlarem de la mascletà. Per a poder cercar l'origen de l'actual mascletà cal viatjar a la fi dels anys 40, una vegada ja acabada la Guerra Civil però en-

Mascletà a la plaça de l'Ajuntament

Col·lecció Josep J. Coll

DIPU
TADA
2023

054

cara en temps de postguerra, on encara passava factura la contesa que va enfrontar els dos bàndols en la Guerra Civil espanyola, i on es diu que gran part de culpa d'aquell naixement de la mascletà en els anys 40 la té la localitat de Godella, entre altres.

La mascletà que hui coneixem com a espectacle estàtic sembla tindre origen en un acte en moviment, la traca correguda, corre-traques o traca que es corre (és a dir, la traca que els participants corrien per sota intentat seguir o guanyar al foc), que no obstant això encertem de ple d'anomenar-les mascletà. Aquesta afirmació es deu al fet que, en realitat, la mascletà d'antany era caminar sota foc, estant "l'home" sota el Tram de Tro i al pas d'ella, de la mascletà, acompanyant-la, i no totalment parat com hui en dia ocorre a la plaça de l'Ajuntament. Així doncs, l'actual mascletà és pirotècnia i no mascletà segons l'origen valencià i popular, sent en realitat una forma molt curiosa que consistia a córrer al costat de la traca en línia recta, just sota ella, o fugir d'ella, si se li tenia por, on també era lògic romandre immòbil.

La mascletà, per als més puristes, és un foc ritual valencià que té les seues formes si es fa i amb una única finalitat, atés que la seua meta és ser una composició musical perfecta donada pel conegut "tro".

En cas de no complir-se els ritus i mancar d'harmonia musical, per als més puristes, el fet no és mascletà, és pirotècnia.

Es pot parlar que la data que es realitza la primera mascletà a València es considera l'any 1945 quan es va incorporar en el programa oficial. Fins llavors, inclòs 1944, es disparava durant la setmana fallera, del 13 al 19 (aproximadament) al migdia (12 hores), una traca que solia re-

córrer nombrosos carrers (fins a una trentena), anomenada comunament (i malament) traca correguda o corre-traca.

La primera mascletà de la història, tal com la coneixem hui, va ser un 11 de març de 1945 a les 13.00 hores a la plaça del Caudillo (actualment plaça de l'Ajuntament) a càrrec d'Antonio Caballer, de Montcada.

MASCLETÀ A LA PLAÇA DE L'AJUNTAMENT

La mascletà no sempre ha sigut del dia 1 al 19. Al llarg de la història, s'han mantingut com a tradició la setmana fallera (del 13, en alguns casos, o del 12 al 19 de març).

No va ser fins als anys 1986 i 1987 on comencen a realitzar-se mascletades diàries des del primer dilluns de març, i que serà en 1987, i ja a partir de 1988, quan des d'aquell any se celebren des del dia 1.

Cal esmentar que una de les majors curiositats en la història de les mascletades va ser les que compartien protagonisme amb les de la plaça de l'Ajuntament de València, l'anomenada mascletà de la Ferroviària (la Falla Bailén-Xàtiva) o de l'Estació del Nord, i que se celebraven a l'esplanada de la façana principal de l'Estació, on hui seria impossible, entre altres coses, per la protecció de la façana de l'Estació del Nord (com un dels majors elements del modernisme valencià) i per la gent que s'aglomeraria als voltants.

MASCLETÀ DE LA FERROVIÀRIA.

L'última que es va celebrar va ser en 1988, justament l'any en què les mascletades de la plaça de l'Ajuntament van ser tots els dies. Amb ella, l'última mascletà de la Ferroviària.

Les mascletaes a poc a poc s'han anat regenerant, la seua evolució ha sigut molt gran, tant en la tècnica per

a disparar-se, que ha evolucionat d'una execució tradicional (només s'utilitzava metxa i l'actuació dels pirotècnics) a una d'electrònica (la ignició la provoca un sistema electrònic, cosa que permet una major exactitud i seguretat), com en els quilos de pólvora utilitzats. Actualment el límit de pólvora, per motius de seguretat, està establert en 120 quilos per mascletà.

LA DESPERTÀ

No es pot parlar de la tradicional despertà de falles sense parlar del tro de bac (petard sense metxa que esclata al colpejar amb el terra). Una despertà sense tro de bac, és com fer un *arròs amb coses*, és a dir li falta alguna cosa.

El tro de bac va aparèixer a les falles per primera vegada al cap i casal 1902, formant part des del seu inici de les dianes o *despertaes* (encara que el seu ús, es remunta a diversos segles arrere, al segle XVIII, quan es realitzava la coneguda com "*Aurora del Tro*", un ritu que es realitzava en la matinada d'un dia de festa, ja fora cristiana o musulmana, el que es disparaven armes de foc i, que finalitzava en el moment de l'alba), i fou fins fa poc de temps el petard per excel·lència d'aquestes. No obstant això, en diferents pobles i, en concret en l'àrea del l'horta valenciana, però també a Alacant amb les seues fogueres i en les diferents festes per a la celebració dels Sants Patrons dels pobles, van ser utilitzats molt abans que a València ciutat juntament amb trons de metxa, trons de parelleta, voladors i coets borratxos.

A diferència de la resta de productes pirotècnics, el tro de bac es fabrica en un entorn extrem d'humitat, que s'ha de mantindre fins al final. Els cilindres de paper, buits i tancats per un extrem, s'emplenen amb una mescla de graveta de riu humida, clorat potassi, sofre i alcohol de fulla

(una pols derivada del plom també anomenat antimoni). El procés d'emplenat i segellat solien realitzar-lo dones (perquè generalment tenen els dits més xicotets i hàbils per a manejar el tro de bac que els homes), en una caseta sense llum elèctrica (es treballa a plena llum) i aïllada de la resta de casetes on es fabriquen altres productes pirotècnics.

Una vegada distribuïts en les caixes (amb un màxim de 50 trons de bac) s'exposen a l'aire lliure perquè perden la humitat del procés d'elaboració. Per a la seua posterior utilització, consisteix a llançar amb força el petard contra el terra, i aconseguir un fort baluern, el conegut "tro".

El seu us va ser continu durant més d'un segle de vida a l'alba del dia, després que tots els fallers acabaren una nit llarga de festa o s'alçaren de bon matí per despertar el veïnat del barri i demostrar a tothom que les falles és una festa que mai dorm. Però les nostres festes que com hem dit durant tot aquest article es regeneren, i per això, fent cas a les indicacions de la normativa de la Unió Europea a la Directiva 2007/23/CE sota productes pirotècnics i al RD563/2010 a ITC 18 sota les manifestacions festives, es ficaven unes restriccions en l'ús d'aquest material pirotècnic que va restringir tant la seua fabricació, que moltes empreses pirotècniques van deixar de fabricar-ho i es va passar a utilitzar-se en la majoria de les *despertaes* el masclets amb metxa per a aquestes.

Hui en dia, i després de la normativa imposada el 2007, el tro de bac com hem dit, està deixant de fabricar-se, de manera que la pirotècnia Zarzoso d'Altura és l'única que manté aquesta tradició, sempre amb unes restriccions que hi ha de complir-se tant a la seua fabricació com al seu ús.

La normativa espanyola, és a dir la ITC 18 diu que sols poden utilitzar petards a les *despertaes*, totes aquelles per-

sones que disposen disparar-ho els qui tinguen l'acreditació de Consumidor Reconegut com a Expert (CRE), el que ha fet que als últims anys haja disminuït prou la quantitat de gent que es queda a les *despertaes*. La quan cosa si no volem que degeneri i que acabem amb aquesta tradició tan nostra hauríem de fer un pensament col·lectiu en com fomentar-la o regenerar-la perquè no es perda.

Ja sé que no he parlat de totes les parts de la festa i que no he enfonsat la meua anàlisi en parlar igualment de regeneració o degeneració la música, les xarangues, les revetles, les cercaviles o les albaes, però això ho deixarem per a una altra volta, ja que sinó aquestes línies s'estenen massa.

Aleshores, que penseu? Ens hem de regenerar o pel contrari penseu que hem degenerat?

Doncs depén de la perspectiva. El que està clar és que per a molts fallers i per a molta gent s'ha perdut o ha degenerat la raó de ser de la nostra festa, és a dir la falla en si. I perquè dic açò? Doncs perquè en molts casos es deixa de costat el cadafal, plantat sense pena ni gloria a un encreuament de carrers, sent una part minoritària en la inversió anual de la comissió, ja que la gran part dels mateixos es gasten en la festa que al cadafal rodeja (música i alcohol sobretot), com qualsevol festa de borratxera i deixant de costat la nostra volguda idiosincràsia i les nostres arrels.

No estic dient que una cosa no puga anar de la mà de l'altra, sempre que es prioritze la falla, perquè sense ella no té sentit la nostra festa i no pot haver-hi falles. I l'única manera de revertir aquesta situació és mostrar o ensenyar als fallers adults i sobretot als xiquets i generacions futures que l'eix vertebrador de la nostra festa és la falla en si i que siga el cadafal el que fique en valor la festa marquera, encara

que com dic pot conviure amb la resta d'actes i parafernàlia que envolta a la nostra celebració.

És clar com hem esmentat que la regeneració o el canvi cultural de la nostra festa és a millor i és prou notable com el cas que hem vist del respecte a la fidelitat dels nostres vestits o a l'augment de la cultura i la literatura dins dels nostres llibres fallers, però hem de mirar cap endavant i aconseguir fer que no ens estaquem ací i que totes les falles facen una aposta pel conjunt, és a dir, no sols apostar per una d'aquestes coses, vestits, llibre, crítica, música, festa o falla, fer un esforç i repartir les seues possibilitats econòmiques en fer una aposta per tot, perquè tot suma i tot fa falla.

Però sí que m'agradaria ressaltar, que som els fallers els qui hem de regenerar la bellesa i la fondària d'aquests dies que formen la festa marquera. Regenerar les falles ens exigeix fidelitat a la tradició i audàcia per a explorar noves vies. Som diferents dels qui ens van precedir en la festa, almenys en alguns aspectes. Aquest món nostre és el mateix i absolutament un altre. Si no regenerem, si només repetim, estem degenerant. Conservar la festa fallera tal qual hi és, sense regenerar-la constantment, és fossilitzar-la, és degenerar-la fins a la seua mort, volent conservar-la sota un guardapols amb la intenció que no es desbarate.

El repte és regenerar des del profund, des de la sempre motivadora veritat de la festa, des dels motius dels seus orígens i les seues arrels. ///

**DIPU
TADA
2023**

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Ariño, A. (dir.): Historia de las Fallas, Valencia, Levante-EMV, 1990b
- Soler i Godes, E. (2000): *Las Fallas: notas para su historia (1849-1936)*, València, Albatros.
- Ariño, A. (1992): La ciudad ritual. La fiesta de las Fallas (Anthropos). Barcelona
- Ariño, A. (1992): La festa de les falles. Una litúrgia civil del valencianisme temperamental.
- Rausell Adrian, F.X. Indumentària tradicional Valenciana. La construcció del vestit tradicional valencià II. Andana Editorial.
- Rios i Guinot, S. Métrica Fallera.
- Marín i Garcia, J.L. (2014) *El llibret de la falla : explicació i relació de la festa, 1850-2014*. València : Generalitat Valenciana.
- Marín i Garcia, J.L. Revista d'Estudis Fallers. Article *Sobre els primers versos fallers: un manuscrit del 1850*.
- Castellano i Martí, So Andrés. Historias de la Traca.
- Ferriols J.E., Pagola, M. I Solà, J.J. Pirotecnia en Valencia.
- Biblioteca de Joaquín Vinardell. El arte de los fuegos artificiales.
- Ferriols, J.E. Fallas de Valencia. "La pólvora, una afición que imprime carácter"
- Castellano Martí, So Andrés. Agua y Fuego, Biblia Natural Valenciana: Creencias y ritos valencianos. Traca del agua y del fuego
- Martínez, Ana M^a: El arte de las fallas, 2016
- Alcañiz, J., Arxiu fotogràfic
- Revista El Turista Fallero

- Collado G., L'evolució dels monuments. Article publicat al llibret de la falla Plaza Rodrigo, 2018.
- https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/valencia/fallas-sostenibles-valencia-nuevo-tipo-monumento-corcho-reciclado-experiencia-pionera_1_8462975.html
- <https://www.districtofallas.com/2021/09/07/las-fallas-generan-contaminacion-negativa-segun-la-upv/>
- <https://valenciaplaza.com/la-mujer-en-las-fallas-mas-alla-de-ser-fallera>
- <https://www.districtofallas.com/historia/aquellas-primas-fallas/las-fallas-antes-y-ahora/>
- <https://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2014/03/12/531f44beca474187118b4587.html>
- <https://www.levante-emv.com/fallas/2022/02/26/origen-tro-bac-desperta-fallera-63184826.html>
- <https://www.trodebac.es/>
- <https://as.com/tikitakas/fallas-de-valencia-cual-es-su-origen-significado-y-por-que-se-llaman-asi-n/>
- https://elpais.com/diario/2007/11/26/cvalenciana/1196108289_850215.html
- <https://www.districtofallas.com/las-fallas/sabias-esto/la-satira-y-el-humor-fallero/>
- <https://valenciablancoynegro.blogspot.com/2020/04/el-colera-en-la-plaza-pellicer.html?m=0>

LES GENERACIONS FALLERES

CARLES-ANDREU FERNÁNDEZ

DIRECTOR DE DISTRITOFALLAS.COM I MEMBRE DE L'ASSOCIACIÓ D'ESTUDIS FALLERS

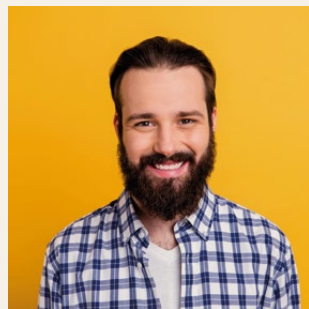
DIPU
TADA
2023

Els fallers i falleres d'ara no són com els d'abans. I els d'abans no eren com els d'abans d'ells. I els d'abans d'ells no eren com els d'abans d'abans d'ells. Així podria estar tot el dia, però millor explicar com afecta el pas del temps a les comissions falleres.

Podríem remuntar-nos al segle XIX per a començar este repàs històric, i ho farem perquè total és fàcil contar com era eixa generació de fallers. Més que res perquè no hi havia fallers, sinó veïns (i no utilitze llenguatge inclusiu perquè eren tot hòmens) que l'any que tenien ganes, organitzaven una comissió per a plantar i cremar una falla. Si el març següent no volien o no podien perquè tenien moltes coses a fer, no plantaven i punt. Eren èpoques primitives de les Falles quan no eren ni festa, sinó un festeig en la vespra de Sant Josep poc formalitzat. Ara, eixa informalitat ha sobreviscut en les Falles en certa manera; només cal vore que hi ha actes fallers comencen tard ("l'horari faller"

famós), per exemple, i en algunes ocasions simplement no es fan encara que estiguen anunciats. Esta generació podria anomenar-se "Generació Fallera Alfa" per dues raons: per ser la primera (alfa és la primera lletra de l'alfabet grec), i perquè només la formaven "matxos alfa" perquè les dones no pintaven res. Altra característica seua era que els agradava molt criticar en les falles, que per això es van inventar realment.

Però els premis a les falles (els va començar a donar Lo Rat Penat en 1895) es carregaren a poc a poc la sàtira, gestant-se així la "Generació Fallera Fashion", preocupada més per l'estètica del cadafal que per donar canya a qui la meresca. Esta generació va existir des de principis del segle XX, i va ser la que va donar un paper a la dona en la festa, encara que siga simbòlic: el de reina fallera o fallera major, segons l'època (la primera representant de les Falles va ser Pepita Samper, miss Espanya de 1929).

060

Li va succeir la “Generació Fallera Fashion-Per-Si-Em-Peguen-Un-Tir” després de la Guerra Civil Espanyola, que va potenciar encara més les falles boniques i amb sàtira suau... per si de cas. El règim dictatorial es cabrejava amb les crítiques, en especial polítiques i religioses, i no era qüestió de jugar-se-la. Per esta raó i pel pujant turisme, esta generació de fallers va impulsar el monumentalisme en les falles, fent-les cada vegada més grans. Eren les dècades de 1940 i 1950, en les quals van plantar-se cadafals que encara són recordats per ser els anys gloriosos d’artistes mítics com Regino Mas i Juan Huerta, entre d’altres.

Als anys 60 i 70 del segle XX va estar vigent la que podríem anomenar la «Generació Fallera Turística». Els fallers i falleres aspiren a falles gegants, plenes de baroqueisme, que isquen en les portades dels diaris i en TVE (és el que hi havia, no s’havia inventat Facebook i ni tan sols Canal 9). Això va provocar que també fóra una “Generació Fallera Econòmica” i haguera de traure pessetes de davall de les pedres per a pagar eixes falles, per la qual cosa van inventar la venda de loteria per reembosament i els paradors fallers. La millora de l’economia espanyola va animar a que eixes iniciatives tingueren èxit, perquè la gent podia gastar més.

Per altra banda, eixos anys també van ser els del *baby boom*, ja que gràcies a l’esmentada expansió econòmica es van animar a “fer” molts fallerets i falleretes que formarien la següent generació. A açò va contribuir també la naixent revolució sexual, la qual es va reflectir en l’augment de la presència femenina en les comissions fallers, fins i tot en les directives (encara que siga en el clàssic càrrec de delegada d’infantils).

Els molts xiquets nascuts en l’etapa anterior van créixer, pillant-los la transició democràtica en la seua joventut. Rodejats de canvis socials van ser la “Generació X=Falles”, on per exemple, la dona augmentava la seua independència i importància en la societat, cosa que es va reflectir en les comissions falleres consolidant la seua presència en càrrecs executius, fins i tot en les presidències. En les falles que es plantaven, esta generació va experimentar amb una renovació estètica, fins i tot en places amb tant relleu com l’actual de l’Ajuntament (recordem la que imitava la façana de l’edifici consistorial, en 1987), i en la temàtica va tractar-se molt la política per la incertesa de la nascuda democràcia, la proliferació de partits polítics i els desitjos d’autonomia. En definitiva, esta generació fallera va estar marca pels canvis tant interns com externs en la festa.

Arriba el segle XXI, i arriba amb ell la “Generació Fallera Dragon Khan”, perquè va estar marcada per una pujada primer i per una baixada (mes bé una caiguda de morros) després. Entre les grans comissions no hi ha més obsessió que fer falles immenses, plantant-se la més cara de la història en Nou Campanar l’any 2009. Però al poc va vindre la frustració en forma de crisi econòmica (que ja va iniciar-se en 2008) i els pressupostos de les falles van caure, generant-se una incertesa entre els fallers i falleres que fa fer fins i tot desaparèixer alguna comissió. I quan la crisi econòmica desapareix, ve la sanitària amb la pandèmica del covid-19 que obliga fins i tot a suspendre les Falles en 2020. Amb el bitxo més controlat va tornar la festa en setembre de 2021 (sí, en setembre), però la pujada de costos en els tallers i l’alta inflació fa que la tendència de les falles siga ser més menudes, circumstància que han d’assumir els fallers perquè no hi ha més remei. I ací estem encara... ///

GENERACIÓ PETER PAN. DE MAJOR VULL SER... XIQUETA

CLARA CAMPOAMOR

REGENERACIÓ D'UNA DIPUTADA

DIPU
TADA
2023

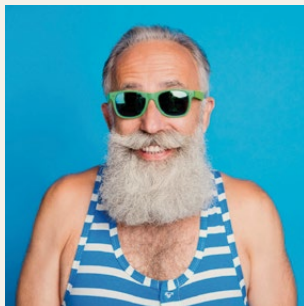
Quan ets un xiquet o una xiqueta a vegades penses que vols ser de major, si ara mateix jo poguera retrocedir en el temps i tornar a pensar que vull ser de major. Segurament em plantejaria moltes coses perquè totes les persones tenim aspiracions i somnis sobre el que volem ser o fer. Però, i si et diguera que la meua aspiració és que jo de major vull ser xiqueta? Segurament et semblaria estrany, però deixa'm explicar-te el perquè aquesta és la meua elecció.

Fonamentaré la meua explicació en tres motius principals, el primer és la importància de mantindre la innocència i la curiositat de la infància en l'edat adulta, el segon seria la de simplificar les coses per què foren menys asfixiants, perquè la vida adulta sol ser més complicada i estressant que la infantil o tal volta es que simplement ens la compliquem nosaltres. I l'últim motiu seria el de tornar a tindre les capacitats que es perden a mesura que ens fem grans.

Alguns arguments per a voler mantindre la innocència i la curiositat de la infància en l'edat adulta podrien ser, que són qualitats que ens fan veure el món amb una perspectiva fresca i sense prejudicis, cosa que ens ajuda a prendre decisions més justes i a evitar caure en el cercle viciós de la rutina i la desmotivació. Ens impulsen a explorar, a experimentar i a aprendre coses noves, cosa que ens manté vius i ens ajuda a enriquir la nostra vida i la de les persones que ens envolten. També ens fan sentir més feliços i satisfets amb nosaltres mateixos i amb la vida que portem, ja que ens permeten gaudir dels xicotets plaers de cada dia i de les coses que ens fan feliços, en lloc de preocupar-nos per coses que no tenen importància. Finalment, la innocència i la curiositat ens ajuden a mantindre la nostra infància interior viva i a no perdre la capacitat d'admiració i d'emoció davant les coses que ens sorprenen i ens fascinen, cosa que ens fa més humils

062

rar estrés i ansietat. En segon lloc, les decisions importants que es prenen en la vida adulta solen ser més complexes i amb conseqüències a llarg termini. Això pot generar incertesa i preocupació. En tercer lloc, en la vida adulta sol haver-hi més pressions socials i expectatives per complir amb els rols establits per la societat. Això pot generar sentiment de fracàs i inseguretat si no s'aconsegueixen els objectius establits. Per això tornar a ser xiquet encara que no és possible pot significar aprendre dels xiquets a no prendre les coses massa seriosament i que hem de gaudir del viatge que és la vida.

i més conscients de la riquesa del món que ens envolta.

La vida adulta sol ser més complicada i estressant que la infantil per diversos motius. En primer lloc, les responsabilitats i les obligacions augmenten a mesura que ens anem fent grans. Això inclou el treball, la gestió dels diners, la cura dels fills i la casa, entre altres coses. Això pot gene-

Com a tercer argument m'agradaria tornar a tindre les capacitats que té un xiquet. Quan dic capacitats no em referisc a capacitats físiques, per descomptat, que m'agradaria tindre totes les capacitats físiques que tenen els xiquets per fer bots, giravoltes, carreres i altres moviments, però no em refe-

risc a aquestes capacitats. Hi ha moltes altres que es van perdent a mesura que ens fem grans, com ara la capacitat d'aprendre coses noves amb facilitat. En general, es pot dir que a mesura que anem creixent i ens anem fent adults, ens enfrontem a responsabilitats i obligacions que ens impedeixen gaudir de la vida amb la mateixa llibertat i ingenuïtat que teníem quan érem xiquets. Per això es molt important esforçar-se per no perdre eixa perspectiva fresca per què pot ser útil per a trobar noves solucions a problemes i pot ajudar-nos a gaudir dels xicotets plaers de la vida amb gratitud. En aquest sentit, ser xiquet de major pot significar tindre l'oportunitat de viure la vida amb una mentalitat més lliure i positiva.

Segurament tu tindràs el teu propi argumentari o els teus motius, aquests sols son els meus, i amb ells vull sumar-me a la proposta de la nostra falla per l'exercici d'enguany i en la mesura que siga possible ajudar-me a mi mateixa a reflexionar quant de prop estic de la xiqueta que vaig ser, perquè pense que hem de tractar de ser xiquets i xiquetes per sempre, uns Peters Pans en potència. Crec que d'aquesta manera podrem gaudir des del principi fins al final de la nostra existència i que és aquest el missatge que volen transmetre les nostres falles d'enguany. ///

MICRORELATS

MÚSICA MODERNA?

AMPARO CUÑAT

DIPU
TADA
2023

No us passa que hi ha vegades que quan pronuncieu una paraula us ve al cap una cançó? Doncs a mi és sentir la paraula generació i em ve al cap el disc de Generation Next que va treure Pepsi als 90 i la seua cançó "There is a train". No ho puc evitar, em passa i punt, què farem.

Però a més, si aprofundim un poc més, el concepte de generació i el concepte de música estan molt units i d'esta unió n'han sortit converses i discussions la mar d'interessants.

Posem-ne un exemple. No us sona la frase "Cançons com les de la meua època ja no es fan" o "uf, és que el que escolteu ara els joves no és música"?

Crec que les persones anem creixent biològicament però ens estanquem en una generació en concret, en una època en concret, pel que fa a la música. I sempre ha pasat així.

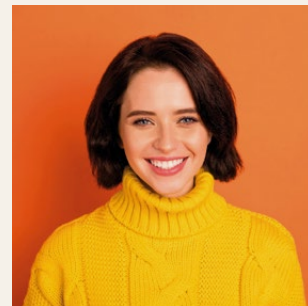
A ma casa, a la meua infància, podia escoltar música de diferents generacions a cada habitació. Si passava pel menjador o per la cuina hi havia ma mare amb cançons dels Brincos, si m'acostava a l'habitació de la meua germana se sentia la veu de Manolo García cantant "Como un burro amarrado a la puerta del baile" i si escoltava per darrere de la porta del meu germà, allà sonava The Cure o Héroes del silencio.

En aquell moment, per a mi, la meua música era tota la música que escoltava a casa, però no vaig arribar a considerar música de la meua generació fins que no vaig arribar a l'adolescència i va aparèixer El canto del Loco. Va ser la primera vegada que anava jo sola a un concert, jo em comprava els CDs amb els diners que estalviava, etc.

El pop rock va començar a sonar al meu cap a tota hora i m'encantava. Era la música dels meus 16 anys

066

i m'agradava. Després van arribar els cantautors amb els vint i pocs anys, la música independent dels festivals, etc.

Però si ho penso, ja no he evolucionat més. D'uns anys enllà, estic perduda, els meus vídeos recopilatoris de Spotify sempre em diuen que sóc una clàssica perquè ja no incloc cançons noves al meu repertori. I això per què passa? Ja ha passat la meua generació?

És cert que mai no m'ha agradat el reguetó. Quan sonava a la meua adolescència a les discoteques, jo em posava a ballar ballet. Poden donar fe les meues amigues i amics que giraven la cara per dir que no em coneixien.

Però, per què no m'agrada gens o poc la música d'ara?

Deu ser això, s'ha passat la meua generació. ///

GENERACIÓ DE REGENERACIÓ O DEGENERACIÓ

JUANFE SANAHUJA

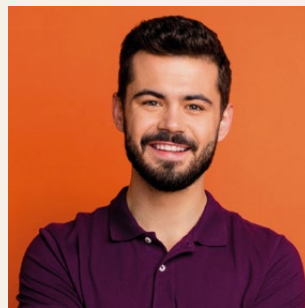
DIPU
TADA
2023

A bans les falles estaven fabricades de fusta i cartó i encara que contaminaven, la seua petjada de carboni era prou inferior a la del suro blanc. Ara per ara, pràcticament totes les falles tenen gran quantitat d'aquest material altament contaminant.

Existeixen alguns projectes i investigacions que no tenen el suport que caldria esperar amb l'objectiu de crear falles amb la palla de l'arròs o amb "suro ecològic", fabricat amb derivats de residus vegetals en comptes de fòssils. A més, atesos al fet que any rere any són més les tones de suro blanc que cremem, jo em pregunte, cap a on anem? continuarem mirant cap a un altre costat?

En cas de romandre així, provocarem la degeneració de les falles cap a unes cada volta més contaminants, o pel contrari, tenim l'oportunitat de fer comboi cap a unes festes més ecològiques i sostenibles.

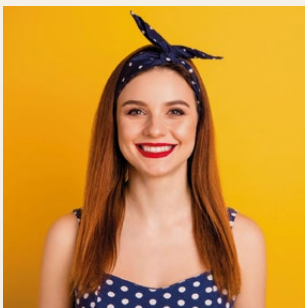
Volem ser recordats com la generació de la degeneració o de la regeneració? ///

DIPU
TADA
2023

AL VENT

LUÍS RAMÍREZ

069

A bans de llegir aquest article et recomane benvolguda lectora o lector que et dediques uns minuts a gaudir de la música i les paraules, i escoltes la cançó de Raimon «Al vent» si no la coneixes... i si la coneixes et recomane que també l'escoltes.

Ara que ja has gaudit de la cançó et contaré que aquest himne de llibertat per a tantes generacions, va ser escrit quan l'autor tenia 19 anys en ple franquisme. Diuen que Raimon per a escriure-la es va inspirar quan anava en moto, al sentir eixa sensació de llibertat que es sent quan reps l'aire a la cara. Això és el que contenen periodistes, historiadors, musicòlegs i el propi autor....

Fonts molt menys fiables de la falla Diputada asseguren que eixa sensació de llibertat, rebent el vent a la cara Raimon la va experimentar uns anys abans, de xicotet, quan es va llançar per primera vegada per un TOBOGAN. ///

*Però nosaltres
Al vent
La cara al vent
El cor al vent
Les mans al vent
Els ulls al vent
Al vent del món*

UN ANY MENYS

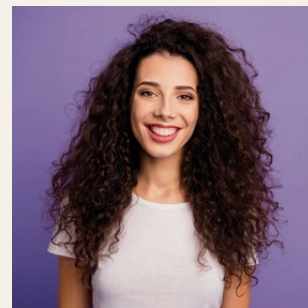
Mª JOSÉ LÓPEZ FAUS

DIPU
TADA
2023

De xicotets ansiem arribar al nostre aniversari, i si fora possible cada dia faríem un any més; de majors per contra anem llevant els mesos als calendaris, mirant en por com cauen els dies, un darrer un altre...

Jo he començat a pensar com els xiquets i enguany el meu calendari comença el 31 de desembre del any vinent... He decidit ser xiqueta cada dia, gaudir del temps lliure, llançant-me pels tobogans, balancejant-me al balancí i pujant i baixant cada segon del dia entre rialles i mirades de felicitat... He decidit que enguany seré un any més jove cada dia, fins a arribar a la infantesa necessària per opinar que els majors són un embolic, que no més tenen temps per faenar i que el rellotge és el seu amo.

De hui endavant, vull ser Peter Pan... seré xiqueta per sempre. ///

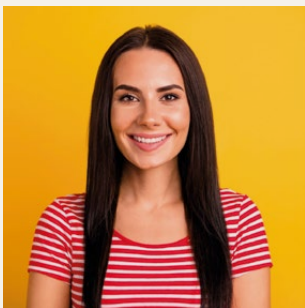

070

DIPU
TADA
2023

DE XIQUET

MELANIO MONTAÑA

071

Aquesta és una simple història que volia contar. El meu amic i veí Federico, el meu germà Carlos i jo, jugàvem al carrer. Sí, abans es jugava al carrer era el normal. Jo tenia 12 anys, Federico 11 i el meu germà Carlos tres anys menys. Jugàvem al futbol amb la imaginació i la il·lusió que de majors seríem jugadors dels nostres equips preferits, però tot s'esvaïa quan la meua mare apuntada a la finestra i amb un crit, ens reclamava que pujarem per a dinar. Recorde com pujàvem les escales corrent haver-hi qui arribava abans, i res més arribar a casa el meu germà va preguntar.... mamà que hi ha de dinar? Macarrons amb tonyina - li contestà ella... Uhhhh que bons gràcies mamà - va dir Carlos. Jo em vaig veure assegut en la taula amb els meus pares, el meu pare dient-nos que no menjàrem tan ràpid, i la meua mare somreia orgullosa de veure'ns menjar. Aquesta història em va ocórrer fa uns mesos, tinc 63 anys, i si com heu endevinat va ser un somni, un somni tan bonic,

tan real, que fins sentia l'aroma del menjar, sentir les seues veus i veure als meus pares i el meu germà em va fer tan feliç, que aqueix somni no se m'oblidara mai, vaig tindre l'oportunitat d'estar al costat d'ells, però sobretot vaig tindre l'oportunitat de tornar a ser i sentir-me com un xiquet. ///

“ Juguem a què conté la paraula “generació”.
Comencem amb GE.

GE, és el so de la primera lletra, la G.

GEN, la partícula de material genètic que junt amb altres determina l'aparició dels caràcters hereditaris en els éssers vius. Ho hem estudiat en ciències a muntó de voltes.

GENE, Diminutiu d'Eugene, nom portat a Anglaterra després de la conquesta de 1066. Equivalent francès d'Eugene, que significa ben nascut.

GENER, Primer mes de l'any. Té 31 dies, encara que és el mes de l'ultimatum. Podria tindre més dies per que sempre anem de cap entregant la info per al llibret i mai arribem a temps.

GENERA, és això que als fallers d'esta falla els agrada tant... A alguns. És el mateix que produir, crear, formar, gestar.

GENERAC, És una població francesa en la regió de Languedoc-Rosellon amb un poc més de 3200 habitants on Jo mai he estat. Ho he buscat a Google.

GENERACI, ni generaci ni icareneg tenen cap significat. Ets lliure. Volen dir el que tu vulgues.

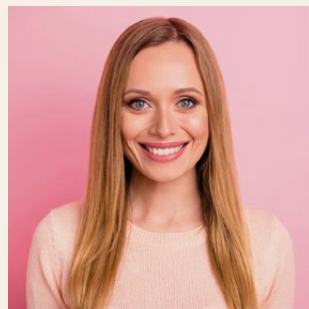
I per acabar o per començar... **GENERACIÓ**.

El període generalment considerat com de 20 a 30 anys durant el qual els xiquets naixen i creixen, es converteixen en adults i tenen fills.

Però se m'ha oblidat descriure la G.

La **G** apixada sona així “xe” com “xe nano anem a la mascletà”. Però també és una lletra amb un matís una miqueta sexual.

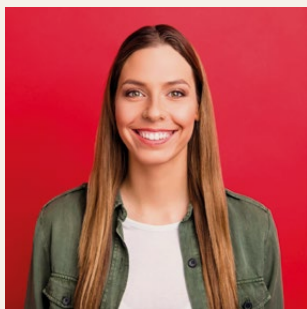
Què és el punt G? És una zona erògena de l'àrea genital. Té una extensió de pocs centímetres i és sensible al tacte. Però abans de seguir, estàvem parlant de generació? Com ha degenerat la cosa...” ///

DIPU
TADA
2023

EL MÓN GENERACIONAL

TIA CARMEN

Aquest món en el qual vivim tan ple de disgustos, contradiccions, disconformitats no ve de nou. Conforme anem passant de generacions, es viuen esdeveniments similars però viscuts de diferents formes.

L'època dels nostres avis va ser de submissió, treball, lluita i supervivència.

L'època dels nostres pares sobreviure, barallar, sortir de la foscor que hi havia i ressorgir de les cendres.

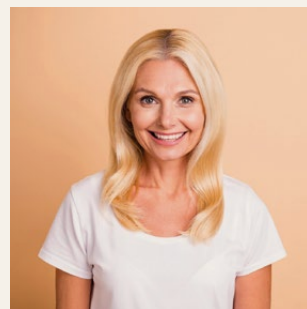
Amb l'últim quart de segle va arribar la generació rebel, inquieta, oberta, intensa i amb aspiracions.

Amb el canvi de segle, és un cúmul de tots aquests anys però d'una manera més "pasotes". Massa facilitats, poques responsabilitats i molt suport dels antecessors. Moltes lleis.

Amb això vull dir :

Beneïdes generacions!

Són lliçons de vida. ///

073

EL TOBOGAN

AMARIBEL PEDREGOSA

DES DE DALT DEL TOBOGAN

DIPU
TADA
2023

 I parc, aquest lloc ple d'aventures, riscos, on s'ama-gaven perills certs i incerts i que nosaltres assumí-em un poc a la babalà. Dins del mateix parc estaven els objectes dels nostres desitjos, la pedra filosofal: els engrunsadors. Tots aquests objectes eren de ferro, normalment de colors i una miqueta oxidats, i amb una seguretat dubtosa, per dir-ho finament.

Els engrunsadors que amb molt d'impuls pujaves i pujaves més i més alt per després llançar-te sense mans, si tenies sort queies bé i si no tenies sort, doncs, queies i au, sense fer-te mal i amb molta dignitat.

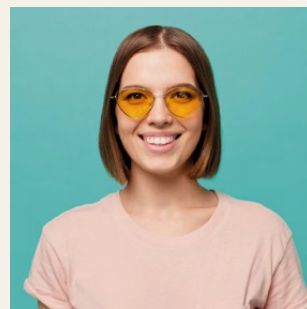
Els balancins, cinc xiquets a cada banda i a la marxa, pujar i baixar, així mitja hora tots els dies. El mig rogle o rogle sencer, que quan t'adonaves ja havies caigut des de dalt pels forats.

La ruleta o la ruleta diabòlica, aquest artefacte pegava voltes sobre si mateixa, cada vegada més ràpida,

tan ràpida que podies ser llançat per l'aire de la mateixa força centrífuga i més marejat que una trompa.

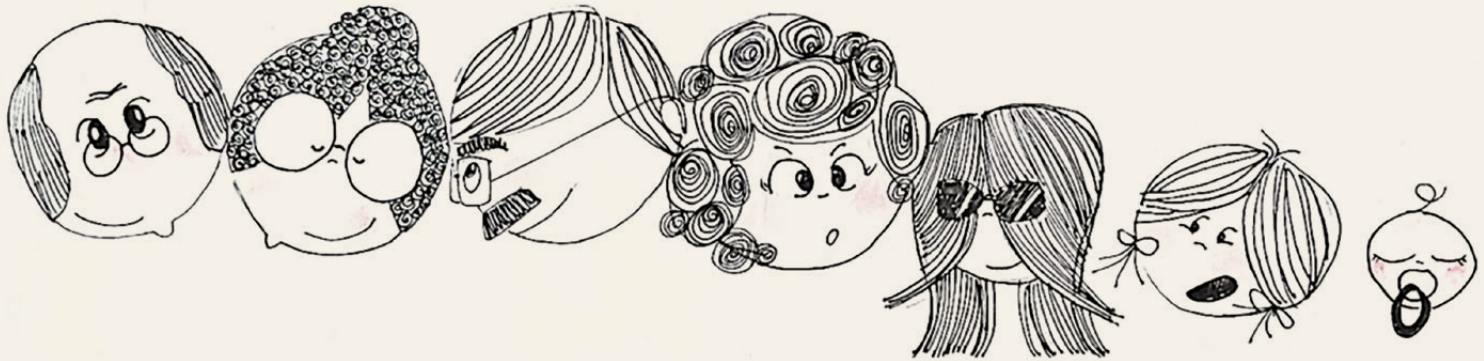
I després estava ell, sense dubte el més gran, el més alt, el més tot... La joia de la corona: "EL TOBOGAN", si el parc tenia categoria n'hi havia dos, el xicotet i el gran. Dalt del tobogan gran la vista era espectacular perquè podies veure tot el parc sencer, i des de darrere podies veure tota la cua de xiquets i xiquetes demanant-te que et tirares ja. I tu t'asseies amb tota la tranquil·litat del món perquè era el teu moment, et tocava a tu i la resta que espere, collons. I quan et tiraves l'emoció era màxima, senties la velocitat, i de sobte... El cul a terra.

Els millors moments són així, com tirar-te pel tobogan, efímers. Si alguna vegada tens por, inseguretats, tristesa o estàs enfadat busca un tobogan i sense dubtar puja-te'n i tira't amb un somriure i tot serà diferent, perquè serà divertit. ///

074

**DIPU
TADA
2023**

075

LA FALLA

SALUTACIÓ DEL PRESIDENT

JUAN FERRÁN MARTÍNEZ I NAVARRO

DIPU
TADA
2023

estimada comissió:

Un any més tinc el plaer de fer el saluda del president. He de donar les gracies per tindre el vostre suport, fer una menció especial a totes les delegacions, ja que sense elles no es podrien haver fet tots i cada un dels actes que al llarg de tot l'exercici faller s'han fet, i per últim i no menys important a les falleres majors i a les famílies per la confiança depositada en la meua persona.

Acomiadar i agrair a Natalia i Carmen que durant l'exercici passat ens van representar a la "Fonteta" i que estigueren a un passet de la gloria fallera, gracies per portar el nom de la nostra comissió tan lluny, estem segurs que donareu tot per vosaltres i per la vostra comissió.

Després de la tristesa sempre ve l'alegria...

Marta la teua telefonada no va ser menys emocionant, ja que les teues paraules al despenjar el telèfon ho va dir tot, una paraula que et defineix es bogeria, ja que en

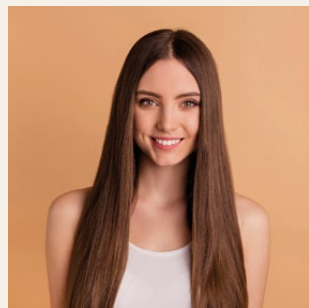
qualsevol acte els nervis així et fan reaccionar sempre amb un somriure de alegria.

Maria va ser triada per sort de la boleta, va ser un moment molt especial per a tu i la teua família, crec que va ser inoblidable, si he de dir una paraula que et represente com a fallera es il·lusió, així ho demostrava la teua cara.

Dels monuments: "de majors volem ser..." i "xiquets" estic segur que estaran a la altura de la comissió ja que si una cosa ens representa es que son diferents i agraden o no, sempre tenen alguna cosa que dir.

Un agraïment a tota la comissió i a la junta directiva.

Visquen les falles i la Falla San Vicent de Paül- Diputada Clara Campoamor. ///

078

**DIPU
TADA
2023**

079

JUNTA DIRECTIVA

DIPU
TADA
2023

PRESIDENT

Juan Fermín Martínez i Navarro

VICEPRESIDENT 1

Salvador González i Cabo

VICEPRESIDENT 2

Domingo Vázquez i Orón

VICEPRESIDENT 3

José Miguel Godoy i Serrano

SECRETARIA

María José López i Faus

TRESORERA

María del Mar Parra i Talavera

COMPTADOR

José Vicente Peiró i Pons

DELEGAT FESTEJOS

Alejandro Ros Puerto

DELEGADA LOTERÍA

María Pilar Márquez i Bermejo

DELEGADA PRESENTACIÓ

Marta García i Salinas

DELEGADA INFANTILS

Amparo Fornás Piñon

DELEGADA MONUMENT

Mª Pilar Torres i Castillo i Susana Barres Sebastià

DELEGAT DE LLIBRET

Juan Felipe Sanahuja i Muñoz

DELEGADA DE PROTOCOL

Marta Parra i Montaña

DELEGADA D'AGRUPACIÓ

Adoración Parra i Talavera

DELEGATS D'ACTIVITATS DIVERSES

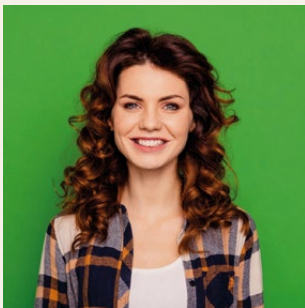
Christian Navarro i Armero i Amadeo Navarro i Martínez

BIBLIOTECARIA - ARCHIVERA

Salomé Gil I Mora

080

COMISSIÓ MAJOR

Abad Calahorro, Paco
Acevedo Parra, Carmen M^a
Alamino Bautista, Aroa
Alamino Bautista, Fco. Jesús
Álamo Bañuls, Manuel
Álvarez Gil, Carlos
Amo Martínez, Vicente
Argüello Lava, Víctor
Armero Berlanga, Ángeles
Balaguer Blasco, José
Bandín Silvestre, Marcos
Barón Millán, María
Barres Pauls, Carmen M^a
Barres Sebastia, Susana
Bautista Gabaldón, Mª Jesús
Blanco Mellado, Raquel

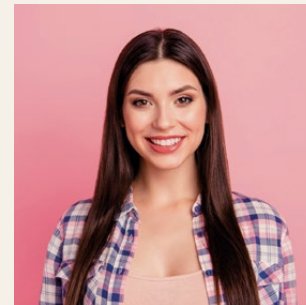
Bornay Landete, Susana
Bru García, Amanda
Bueno García, Fco De Borja
Bueno Sanchis, Pilar
Casas Martínez, Rebeca
Cerdán Fernández, José Pedro
Chulia Pérez, Mónica
Chulvi Burgos, José Ramón
Chulvi Rubio, Mario
Collado Pérez, Mª Vicenta
Conde Carbacho, Sagrario
Conde Corbacho, Mª Teresa
Cuñat Del Olmo, Mª Amparo
De La Torre Reyes, Amelia
Díaz Mediavilla, Ana Delia
Dolz Martínez, Julia
Espuig Cresencio, Ana
Esteban Reyes, Mª Carmen

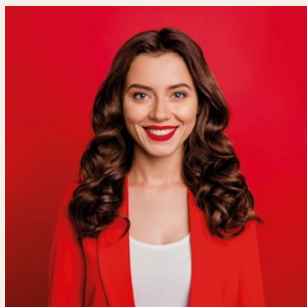
Esteve López, José
Fernández García, Daniel
Fernández Losilla, Clara
Fernández Vicente, Mª Leticia
Ferrández Chulvi, Jordi
Fornás Piñón, Amparo
Funes García, Lorena
Funes García, Pedro
Galindo Navarro, Oscar
Galindo Torres, Rubén
García Dolz, Inés
García Meseguer, José
García Meseguer, Mª Dolores
García Salinas, Marta
Gil Mora, Mª Salomé
Godoy Serrano, José Miguel
Golfé San Martín, Alejandro
González Cabo, Salvador

González Camacho, Pedro Joaquín
Grao Silvestre, Adolfo
Gutiérrez Pascual, Fco. Javier
Gutiérrez Vigo, Noemi
Hernández Cádiz, Amalia
Hernández Lanzat, María
Hernández Lanzat, Sara
Hernández Salvador, Ángel
Herrera González, Enrique
Lanzat Roig, Auxi
Lanzat Roig, Laura
Lázaro Moreno, Fco. Javier
Lluch Belmonte, Rafael
López Calvo, José Carlos
López Conde, Oscar
López Faus, Inmaculada
López Faus, Mª José
López Pardines, Joaquín
López Pérez, Esther
López Rubio, Luis
Lumbreras Blasco, Marta
Marín De Gracia, Jorge Juan

Márquez Bermejo, Pilar
Martin Sevilla, Javier
Martínez Albors, Lara
Martínez Gil, Lorena
Martínez Madramany, Alberto
Martínez Martínez, Alicia
Martínez Navarro, Juan Fermín
Martínez Parra, Raúl
Martínez Parra, Rocío
Martínez Tercero, Dionisia
Martínez Tercero, M. Pilar
Mellado Márquez, Esther
Mercader Ruiz, Rogelio
Montaña López, Melanio
Mora Rubio, Inmaculada
Muñoz López, Helena
Navarro Armero, Christian
Navarro Armero, Patricia
Navarro Martínez, Amadeo
Navarro Rodríguez, Julia
Navarro Rodríguez, Paula
Navarro Valles, Marta

Nieto Torres, Sofía
Ortega Barres, Elisa
Ortega Barres, Mª José
Ortega Pinilla, Mar
Ortiz Pau, Lucia
Ortiz Tercero, Fco. Santiago
Pagan Castaño, Javier
Parra Montaña, Marta
Parra Talavera, Adoración
Parra Talavera, Mª Del Mar
Parra Talavera, Yolanda
Pau Casado, María José
Pauls Soler, Carmen
Pedregosa Moreno, Mª Isabel
Peiró Conde, Carmen
Pairó Pons, José Vicente
Peña Sánchez, Carolina
Pérez Castellano, María Amparo
Pérez Valera, Adrian
Piñango Camarena, Paula
Pons Márquez, María
Pons Pons, Luis

Ramírez Fernández, Raquel
Ramírez Moret, Luis
Robledo Sánchez, Ana
Rodríguez Pérez, Mª José
Roig Sales, Teresa
Ros Puerto, Alejandro
Rubio Núñez, Mª Antonia
Sanahuja Muñoz, Juan Felipe
Sanahuja Muñoz, Mª José
Sánchez Capilla, Ana
Sánchez Capilla, Francisca
Sánchez Capilla, M Isabel
Sánchez Rodríguez, Miguel
Sánchez Sánchez, Laura
Sánchez Sánchez, Lourdes
Sanz Alzamora, Pascual
Sanz Llopis, Nieves
Sanz Mir, Pedro Miguel
Serrano Martínez, Fco Javier
Tomas Aspas, Juan Manuel
Torres Castillo, Cristina
Torres Castillo, Mª Pilar

Utiel Valero, Nuria
Valero Sánchez, Andrea
Valero Terrón, Miguel Ángel
Valero Vicente, Mª Del Mar
Valles Ruiz, Mª Teresa
Vázquez Orón, Domingo
Vázquez Peláez, Miguel
Vigo Arroyo, Visitación
Villarroya Semper, Concepción
Visconti Domingo, Sergio
Zambrana Agostinelli, Jerónimo
Zambrana Bueno, Noelia

JOVENILS

Alarcón Sanz, Susana
Faubel Hernández, María
Ferrández Chulvi, Nerea
Galindo Pedregosa, Arnau
García Dolz, Andrés
García Lara, Elvira
González Torres, Carles

Grao Muñoz, Marc
Guerola Fernández, Aitana
Gutiérrez Vigo, Javier
Jareño Gimeno, Hugo
Lliri Romero, Jesús
López Ortega, Iván
Martínez Gil, María
Navarro Moyano, Aitana
Ortiz Pau, Laura
Pagan Barres, Berta
Pagan Barres, Victoria
Pérez Cortes, Noa
Porta González, Isabel
Romero Castilla, Sergio
Singh Bornay, Gurleen
Tomas García, Ainhoa
Tomas García, Mª Magdalena
Valero Sánchez, Sofía

SALUTACIÓ FALLERA MAJOR

MÀRIA HERNÁNDEZ I LANZAT

DIPU
TADA
2023

A la meua família Dipufallera:
Enguany tinc l'honor i el plaer de poder dirigir-vos unes paraules com la vostra fallera major. He pensat moltíssimes vegades en la dificultat d'aquesta tasca, ja que en unes quantes línies és impossible que puga expressar-vos l'orgull que tinc per pertànyer a aquesta nostra comissió.

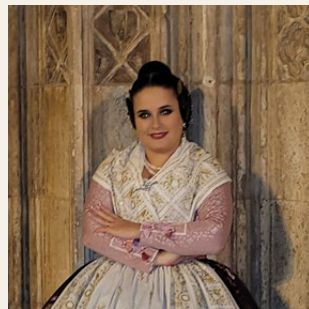
Tots sabeu que soc fallera de bressol i gràcies a la meua família he pogut viure des de ben a prop la nostra benvolguda i estimada festa. Però, més enllà de tot això, si n'hi ha alguna cosa de la qual estic encara més agraïda, és d'haver tingut l'oportunitat de créixer en aquesta gran família que és Diputada.

Com deia abans, soc d'una família molt fallera i gran dins d'aquesta comissió i així i tot soc la primera que vaig tindre la sort de representar a aquesta falla en 2007 amb un equip meravellós que vaig formar en Jorge, Marta i Lluís. Va ser un any tan màgic que en acabar-lo ja vaig comen-

çar a pensar quan podria tornar a agafar la banda. I és que és un càrrec que enganxa (si no que li ho diguen al meu cosí Marc) i les persones que vivim aquesta festa amb tanta passió i devoció volem viure l'experiència almenys una vegada en la vida.

Aquest any, la fortuna ha tornat a cridar-me per telèfon i ha ficat en el meu camí ha dos persones que han fet d'aquest sonmi una realitat màgica. Marta, amb la seua dolcesa i innocència ha aconseguit que visquera aquesta experiència a través dels ulls d'una xiqueta il·lusionada i fallera, sempre amb mostres d'afecte i paraules boniques. I Juanfer, sempre pendent i treballant perquè tot esquerra perfecte i aportant-nos la confiança i experiència que ens faltava. Sense vosaltres no haguera sigut el mateix i trobar-nos en el camí i formar aquest equip ha sigut un regal que guardaré i cuidaré per sempre.

Volia també aprofitar per donar les gràcies a la meua família i als meus amics per ser part imprescindible

d'aquest somni. Soc molt afortunada de tindre-vos en la meua vida i no acabaria mai de retornar-vos tot el carinyo i les coses que feu per mi diàriament.

I ara si, per fi, vos done les gràcies a vosaltres Dipufallers, perquè una fallera major no és res sense la seua comissió. Gràcies per tot el suport que ens doneu i per les hores de feina incansable. Gràcies per les paraules i mostres d'afecte. Ser faller de Diputada és formar part d'una gran família que et recolza i sempre et porta de la mà, i cada any m'ho demostreu més.

Finalment, només desitge que gaudim tots junts de la setmana fallera que tenim per davant i continuem treballant per fer falla i família.

Vos estime Dipufallers i Dipufalleres.

Visca València, visquen les falles i visca la falla Sant Vicent de Paul Diputada Clara Campoamor.

Amb molt d'afecte.

La vostra fallera major 2023. ///

Maria, dolça xiqueta,
de mirada penetrant,
amb un cor encisador,
quan parles eres sincera,
vius la festa amb intensitat,
orgullosa de ser fallera,
irradies felicitat.

Eixa bellesa concreta
que emana Valenciania,
fa que al teu casal tots
et brinden pleitesia.

Dona valenta i sensible,
il·lusió feta fallera,
d'elegància senyorial,
nostres fallers i falleres
orgullosos de tu estan.

En conjunt una figura,
tan gentil i tan galana,
que tota tu representes
a la Dona valenciana! ///

**DIPU
TADA
2023**

087

DE MAJOR VULL SER... XIQUETA!!!!

SUSANA BARRES

MESTRA DEL COMBOI CREATIU

DIPU
TADA
2023

Pla inclinat molt l'lis disposat per a deixar-s'hi anar l'lisant. S'utilitza normalment com a joc infantil.

Recurs de diversió; Popular, Infantil, Assequible, Públic, Ecològic, Gratuït, i molt, molt divertit...

Llançar-se per ell és un exemple de les coses que paguen la pena en la vida. Eixes coses que després d'un mínim d'esforç, només el que cal fer per a pujar unes escales o una rampa en el millor dels casos, et produïxen una pujada d'adrenalina en el moment que comença la baixada.

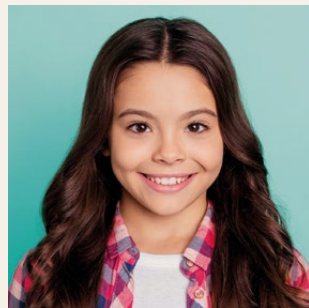
La gent gran vivim amb presses, amb la tirania dels horaris, amb un extens llistat de responsabilitats i obligacions... Vivim amb l'error que pot significar passar per davant d'un tobogan i no veure'l, i molt menys pensar a fer ús d'ell. I això que sabem la diversió que ens estem perdent, però si ens creuem amb un tobogan, no ens llançarem, perquè no toca, no toca divertir-se quan et fas gran...

O si?

Ha arribat el moment de prendre decisions importants. Jugar, riure, atrevir-se. Hi ha una escala de fusta altíssima enfront meu. Sembla que em costarà molt pujar-la i molt més arribar fins allà dalt. Fixa't, els xiquets i xiquetes ho fan sense pensar, i sense parar. M'atreviré a pujar. Bé, no res, ara que ho pense millor, no sé què estic fent pujant l'escala, fa molts anys que no ho feia. Ni m'havia passat pel cap. Aquestes coses ja no són per a mi, jo em marege, em fa por i fins i tot un poquet de vergonya.

I si caic i abans de pujar m'esvare? I si puge i no m'atrevisc o si m'atrevisc i m'enganxe i no rellisque prou? Millor, tornaré a baixar i ja vindré un altre dia.

Em sembla que ja és tard, darrere de mi hi ha una altra persona i jo diria que es major que jo, açò sí que em crida l'atenció. Puja ràpidament, m'hauré d'afanyar i em tremolen les cames... No hi ha més remei que continuar pujant, sense mirar enrere, perquè ja són tres persones les

que estan a l'escala, esperant que em tire. Quina pressió!
Que fort! Estan bojos!

Sort que vaig deixar les sabates de tacó a terra. Aleshores, ja estic aquí, descalça i preparada, arribant al més alt del tobogan. Quan arribe dalt, pense en la caiguda per la rampa. La satisfacció serà ràpida i brutal, quasi com una sensació animal, davant d'una pendent que em transportarà al buit, amb unes formiguetes a la panxa que ens acompanyen durant el viatge. En eixe moment abans de caure, recordes quan encara formaves part de la xicalla, el teu cervell viu una sensació que pareix única, i de fet ara saps, que sols es repetirà pareguda en els grans moments de la teua vida, on les formigues tornaran a viatjar pel teu interior... Cosquerelles a l'estómac i suor freda. Riure nerviós i permanent. Molta por i ganes de fer-ho. A la d'una, a la de dos i a la deeeeeee.....

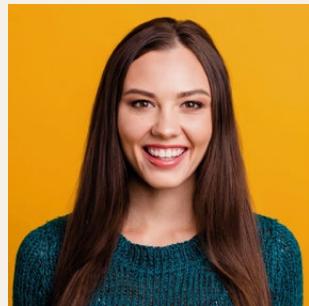
Ja he arribat! Ja? Quin riure, que divertit, quin instant de sentir-se lliure i viure el moment. Ara entenc perquè la xicalla ho fan sense parar... Jo ho feia també. Repetim?

Qui va dir que faltava un tobogan?

Tenia raó si es referia al fet que sense un tobogan no arribes a la felicitat, encara que tingues moltes coses o molts diners per a comprar-les. Sense un tobogan no pots ser feliç. Hui, som conscients que si bé, no tenim molts diners el que sí que tenim és un tobogan i el que és més important, tenim ganes de tirar-se. Si perds la vergonya, vences la peresa, guanyes a la por, i decideixes pujar les escales... aconseguiràs per uns moments el més paregut a la felicitat plena. Eixa és la decisió més important.

En Diputada de majors volem ser... Xiquetes.

Anem a tirar-se pel tobogan!!!! ///

XIQUETS MONUMENT

ARTISTA: FRANCISCO RIBES / VERSOS: LUÍS RAMÍREZ

DIPU
TADA
2023

EL TOBOGAN DE DIPUTADA

En Diputada no tenim
ni piscina, ni xalet
però ens hem fet l'ànim
per tornar a ser xiquets.

I si vols tornar a ser xiquet
recuperar la innocència
l'alegria del jovenet
i reviuire l'adolescència

Lleva't la jaqueta
oblida la teua vergonya
allibera't una miqueta
i passa-t'ho de conya

No penses en els problemes
puix soles has de gaudir
oblidant totes les penes
i deixant-te de patir

Si vols relaxar-te
i no pensar en res
del tobogan has de tirar-te
per a llevar-te tot l'estrès

Si ets un xiquet de més de trenta
que no et pots controlar
ací qui no es llança rebenta
això és com si pogueres volar

Quin espectacle tan estrany
adults amb els seus culs grossos
llançant-se per un tobogan
i ningú es queixa dels ossos.

Ja no m'importa el que diran
per que no es cosa meua
puix m'encanta el tobogan
ací cadascú va a la seua

La nostra rotonda enguany
està molt ben acabada
i no hi ha res d'estrany
en veure gent bocabadada

El nostre artista faller
ha fet un parc infantil
ho ha deixat al carrer
i ha tret nostre costat juvenil.

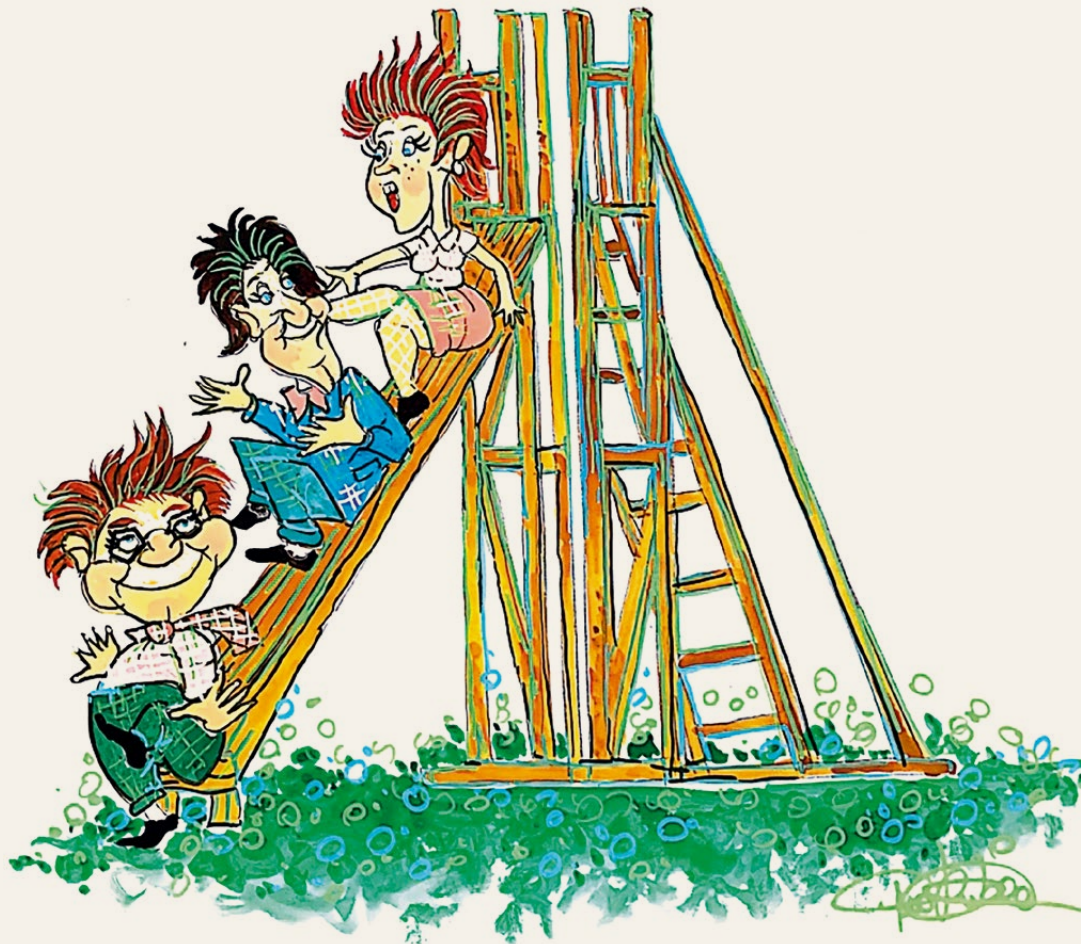
Està tot fet de fusta
i encara que és molt gran
la panxa entra justa
si et llances cap avant

No se sembla al "satisfaier"
ni és un joguet per a adults
és el tobogan faller
de Sant Vicent de Paül

Digueu-li als de Llepolies
que en la nostra falla gran
ens deixem de "tonteries"
i plantem el seu tobogan

**DIPU
TADA
2023**

EL SR GROG

El Sr Grog és un home important
és l'amo de Mencabrona
té una piscina gegant
i va mudat en roba bona.

Encara que s'ha llançat l'últim
vol avançar-se a la resta
com el seu amic Lim
ell és el rei de la festa.

S'ho va tindre que currar
ell és bo, té talent i té traça
la resta són uns morts de fam
i a ell li'n falta en sa casa.

Això ho pague jo
siguen joies o xampany
però en aquesta ocasió
soles vol un tobogan

Ell tot ho pot comprar,
però els diners no donen la felicitat
i encara que no volia pujar
al llançar-se l'ha trobat

Es un pobre home
que mai te prou
que vaja algú i li'l pose
que està patint de nou

Aquesta gent no té cura
de la seua malaltia
el gastar en desmesura
es la seua bogeria

Pots ser ric i famós
però si no ets divertit
no pots estar orgullós
de tot el que has assolit.

Quina serà la pròxima xorrada
que el farà ser infeliç
serà una font daurada
o un sostre corredís.

L'han ficat el tobogan
en la seua mansió
junt a la piscina gegant
ja està ple de satisfacció

PEP

Pel tobogan es llançava
per animar la seua neta les primeres vegades
encara que fa anys que no hi juga a les fades
la xiqueta ja és major i va a la universitat
però Pep cada setmana no per l'oportunitat

A la central d'un banc ha treballat
després de molts anys ha canviat
l'oficina i el treball per l'aire lliure d'aquest parc
i la satisfacció d'estar ben jubilat

Jubilat i ben pagat
no hi ha cap mes de novembre
i això no es pot entendre
que tinga tranquil·litat

Polítics que provoquen tota una commoció
espantant sense rubor tota una generació
amb el tema; «la vidriola de les pensions»
que s'acaben els diners, que s'esgoten, o que no.

Llançar-se pel tobogan per a ell es tot un art
per a que ningú el conega solia canviar de parc
però fa anys que pergué la vergonya la seua generació
i ja no hi ha cap motiu per mantindre la secreta afició

DIPU
TADA
2023

DIPU TADA 2023

VIVA LA PEPA!

El dia començà fatal
ha perdut el seu treball
però llançar-se pel tobogan
li ha vingut del més genial

Uns mil euros en total
salari mínim interprofessional
i a això li diuen jornal?
ni la llum podia pagar

Ara manarà del seu temps
fins que trobe un lloc millor
el que resultaria impossible
seria un treball pitjor

Ara ho veu tot positiu
està contenta i eufòrica
volant com quan surts del niu
cridant fins quedar-se afònica

LLANÇAR-ME JO?

Valentina passejant pel parc
no sap com ha acabat allà dalt
unes formigues li rondaven la panxa
i unes veuetes sentia al seu cap

«Si no ho fas per por
se t'aturarà el cor
si no ho fas per vergonya
criaràs ronya

Si no ho fas perquè no toca
et convertiràs en una roca
si no ho fas...
et penediràs»

Sempre es llança al buit
Només ha de contar fins a tres
Però hui ha arribat al huit
i encara no ha fet res

Si es llança desfilrà com en una rua
si no ho fa formarà una llarga cua
si es llança sentirà com una corrent
va.. que Valentina comença per valent

Si es llança no podrà parar de riure
sentirà que això sí que és viure
del tobogan ja no la podran traure
Si es llança per fi es sentirà lliure ///

RECOMPENSES

JUNTA CENTRAL FALLERA

DIPU
TADA
2023

COMISSIÓ INFANTIL

DISTINTIU ARGENT

Vicente Amo Fernández
Sergio Cerdán Pons
David Godoy Ortega
Daniela Lluch Alamino
Celia Sanz Balanza

DISTINTIU OR

Andrea Casan Lanzat
Àngela Casan Lanzat
Javier Martin Sanz

COMISSIÓ MAJOR

BUNYOL ARGENT

Rebeca Casas Martínez
Rubén Galindo Torres
Enrique Herrera González
Juan Pau Martínez (Póstum)
Ana María Robledo Sánchez
Alejandro Ros Puerto
Pascual Sanz Alzamora

BUNYOL D'OR

Francisco Jesús Alamino Bautista
María Barón Millán
Oscar Galindo Navarro
María Hernández Lanzat
Francisco Javier Lázaro Moreno
Lara Martínez Albors

Dionisia Martínez Tercero
Christian Navarro Armero
Paula Navarro Rodríguez
Mar Ortega Pinilla
Mª José Pau Casado

BUNYOL D'OR AMB FULLES DE LLORE

M. Dolores García Meseguer
Esther Mellado Márquez
Mª Jose Sanahuja Muñoz

BUNYOL OR I BRILLANTS AMB FULLES DE LLORE

Elisa Ortega Barres
Jerónimo Zambrana Agostinelli

094

CAMPIONATS JOCS DE TAULA

- Campions parxís Sector Rascanya
- 2on Classificat truc Agrupació Rascanya
- 3er Classificat dominó Agrupació Rascanya

FALLES

- 2on Premi Enginy i Gràcia Secció Novena
- 2on Premi Caliu Falla Infantil Igualitària i Diversa de València

LLIBRET

- 1er Premi de portada Agrupació Rascanya
- 13é Premi Ciutat de València per la promoció de l'ús del Valencià
- Finalista premi Climent Mata al millor disseny i maquetatge en l'àmbit autonòmic
- Finalista premi Murta al millor microrelat per "Re no és menys que RES", de Luís Ramírez

INFANTILS

- 1er Premi de Betlems Agrupació Rascanya
- 1er Premi de disfresses per parelles Agrupació Rascanya
Lucía i Carmen Sanahuja García per "Falles 22"
- Concurs Postals Nadalenques Agrupació Rascanya categoria 0 a 5 anys
1er premi Sergio Cerdán i Pons
2on premi Sofia Cerdán i Pons
categoria 10 a 14 anys
2on premi Marta Ramírez i Fernández
- Premi originalitat concurs de disfresses de grup Agrupació Rascanya

Disfresses

Disfresses

Disfresses infantils

Disfresses infantils

Disfresses infantils

**DIPU
TADA
2023**

096

**DIPU
TADA
2023**

Campionats Agrupació

Panxiseras

Disfresses infantils

Premis

Portada llibret

Portada llibret

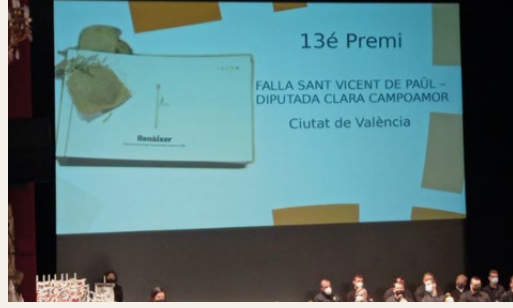
**DIPU
TADA
2023**

Premi Climent Mata

Premi Murta

Premi llibret

Premi llibret

098

Sofia

Sergio

Marta

NINOTS AL CARRER'22

DIPU
TADA
2023

La nostra falla va participar amb aquesta simpàtica parella de la generació "On vaig" a la iniciativa de ninots al carrer organitzat per la Federació de Falles en Especial Ingeni i Gràcia, que ens traslladaven aquest missatge.

GENERACIÓ ON VAIG

La nostra generació
s'està quedant abatuda
i necessiten per a tot ajuda.
Els jòvens ho veuen clar,
Internet, targetes i xats,
però nosaltres, on anem a anar?
Sense cartella, diners ni banc
Abans que acabem per xarrar
i al ball anem a lligar
i ara, per a tot, quedem a un xat.
ON-VAIG per a comprar, trobar amic o pagar?
Els jòvens ho teniu clar, una mà ens heu de donar
i començar junts a internet, navegar, xatejar
i fins i tot.....LLIGAR!!

100

SETMANA FALLERA 2023

DIPU
TADA
2023

DISSABTE 4 FEBRER

Presentació de les nostres falleres majors i comiat dels nostres representants de 2022

DIUMENGE 26 FEBRER

14:00 Dinar de germanor

16:00 Concentració per a anar a la CRIDA

DIUMENGE 5 MARÇ

10:30 Esmorzar popular de germanor

12:00 Visita a l'exposició del ninot

DIVENDRES 10 MARÇ

Muntatge carpa

DISSABTE 11 MARÇ

10:00 Esmorzar i condicionament de la carpa

22:00 Sopar fallera major

24:00 Orquestra "la metre"

DIUMENGE 12 MARÇ

10:00 Parc infantil "Inflables Texas"

14:00 Dinar Fallera Major Infantil

DIARTS 14 MARÇ

18:00 Replegà del ninot infantil (Monestir de Sant Miquel dels Reis)

20:15 Sopar planta infantil i lliurament de recompenses

21:00 Festa per als infants

DIACRES 15 MARÇ

08:00 Xocolatà i acabar plantà infantil Jocs infantils i dinar per als infants

14:00 Dinar de germanor a escot

18:00 Replegà del ninot major (Monestir de Sant Miquel dels Reis)

21:30 Sopar de la plantà i lliurament de recompenses

23:00 Plantà de la nostra falla harmonitzada per la delegació de festejos

DIJOUS 16 MARÇ

08:00 Xocolatà

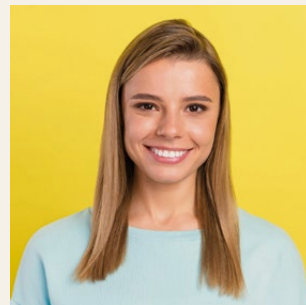
12:00 Tallers infantils i "Quinto i tapa"

16:30 Recollida del premi infantil (si no hi haguera es farà cercaviles de vesprada)

20:15 Sopar infants

22:00 Sopar majors

00:00 Discomòbil "dj Guille Escarti"

DIPUTADA 2023

103

DIVENDRES 17 MARÇ

- 08:00** Xocolatà
- 09:00** Recollida del premi major (si no hi ha es farà cercavila al matí)
- 10:00** Parc infantil "Inflables Party"
- 12:00** Nostre tradicional "Quinto i tapa"
- 14:00** Dinar de germanor a escot
- 18:30** Cercavila de disfresses
- 20:15** Berenar sopar infants
- 22:00** Concurs de paelles
- 00:00** Discomòbil per "Jose Bonilla"

DISSABTE 18 MARÇ

- 08:00** Despertà i xocolatà
- 18:00** Quedada al casal per anar a l'ofrena
- 22:30** Sopar entrepans de pernil i formatge (col·laboració de cadascun dels fallers)
- 00:00** Discomòbil per "Oscar el Corfa"

DIUMENGE 19 MARÇ

- 08:00** Despertà i xocolatà
- 12:00** Missa a l'església de Nostra Senyora del Sagrat Cor
- 14:00** Mascletà al parc de l'ermita
- 16:00** Desmuntatge de la carpa
- 18:00** Berenar sopar d'infants
- 20:00** Cremà de la nostra falla infantil
- 20:30** Sopar dels majors
- 22:00** Cremà de la nostra falla
- 23:00** Brindis de comiat de la setmana fallera

En data per confirmar junta general, liquidació de comptes i elecció de president.

Tots els horaris son orientatius i estan subjectes a canvis.

RECORDS FALLEIRS

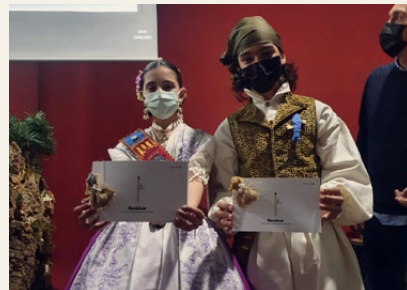
DIPU
TADA
2023

FALLES 2022

Com no pot ser d'una altra manera gaudirem d'unes falles espectaculars amb un mes de febrer prefalles i una setmana fallera en la qual el mal oratge no va poder amb el nostre esperit faller

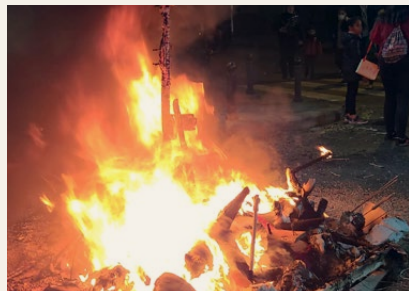

DIPU TADA 2023

**DIPU
TADA
2023**

106

DIPU TADA 2023

PRIMAVERA FALLERA

A la primavera vam tindre molts d'actes la processó de la Verge dels Desemparats, la elecció de les nostres falleres majors, la visita dels nostres artistes i la gala fallera.

**DIPU
TADA
2023**

108

DIPU TADA 2023

ANIVERSARI

L'aniversari de la falla sempre és divertit amb un dinar d'arròs variat i donant la benvinguda als nous fallers

**DIPU
TADA
2023**

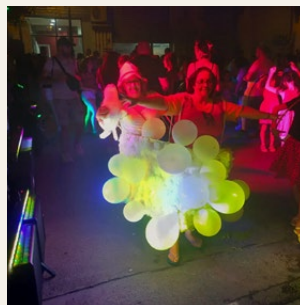
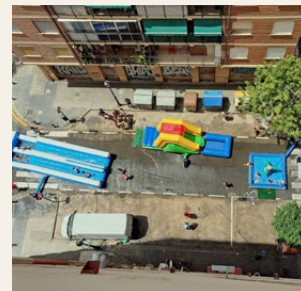
110

DIPUTADA 2023

SANT JOAN

El 18 de juny celebrem la tradicional festa de Sant Joan en la falla. Vam tindre “Quinto i tapa” al matí i jocs per als infants! A la nit sopar de pa i porta i discomòbil a càrrec de DJ Guille.

CAMPIONAT DE TRUC

El 9 de juliol va esdevindre al nostre casal el primer campionat de Truc (12 hores) en la qual vam estar tot el dia jugant partides i dos representants de la nostra falla, Cristian i Amadeo es van proclamar subcampions del torneig!

**DIPU
TADA
2023**

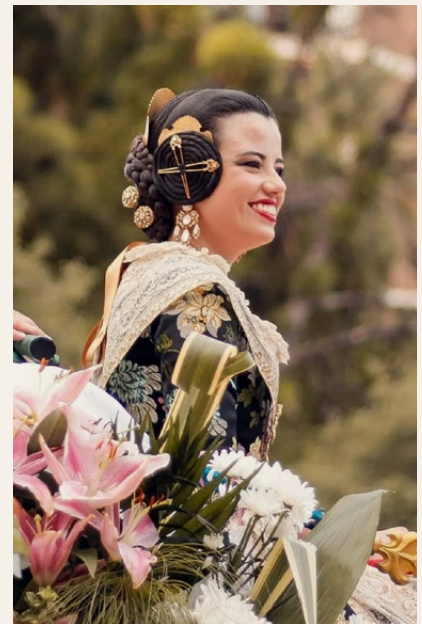

112

FIRA DE JULIOL

Dins dels actes de la fira de juliol s'emmarquen les eleccions de les candidates a la Cort d'honor de València i enguany vam fer "doblete" i les nostres representants Carmen i Natalia van ser seleccionades per a anar a la Fonteta, a més gaudiren de la batalla de flors

ENTRANTS I IXENTS

En el setembre acomiadarem les falleres majors del 2022 de l'Agrupació Rascanya i donarem la benvinguda a les del 2023

**DIPU
TADA
2023**

SANT JERONI

Els nostres representants van participar amb la resta de falles del barri a la processó que es fa en honor a Sant Jeroni patró d'Orriols

SIGNATURA DE CONTRACTES

En el mes d'octubre ens llançarem amb els nostres artistes a una aventura plena de tobogans i ens vam reunir per firmar els contractes amb ells en un dia solejat

**DIPU
TADA
2023**

116

OKTOBERFEST

El 22 d'octubre celebrem l'Oktoberfest en la qual va haver-hi molta varietat de cervesa! Per a sopar vam fer les tradicionals salsitxes alemanyes!

MASTERCHIEF

Les nostres representants infantils al masterchef mostraren les seues habilitats culinàries a més de passar-ho d'allò més bé

**DIPU
TADA
2023**

DIPU TADA 2023

MITJA MARATÓ

En la mitja maratón l'animació va tindre molt de ritme amb el nostre twist&run

RELLEU DE REPRESENTANTS

A la tardor vam tindre diferents actes de proclamació i comiat dels nostres representants

**DIPU
TADA
2023**

120

DIPUTADA 2023

HALLOWEN

A principis de novembre passarem una vesprada nit terrorífica amb la nostra festa de Halloween

PRESENTACIÓ D'ESBOSSOS

Com que l'aventura amb els nostres artistes ja havia començat ens comboiarem per llançar-nos pel nostre tobogan de paper al casal volent ser xiquetes i xiquets... per presentar les nostres falles d'enguany

**DIPU
TADA
2023**

**DIPU
TADA
2023**

ANIMACIÓ MARATÓ

El 4 de desembre no vam faltar a la nostra cita amb l'animació del Marató de València i animarem de valent

123

NADAL

Al Nadal gaudirem de soparots, molta festa, vam rebre visites màgiques i anàrem tots junts a l'expojove

**DIPU
TADA
2023**

124

**DIPU
TADA
2023**

DISFRESSES DE L'AGRUPACIÓ

Al més de gener vam anar a Bonrepòs a fer una partida d'escacs i els nostres infantils eren les fitxes, i per això guanyaren el premi a la disfressa més original

125

REPRESENTANT A DIPUTADA

Els nostres representants van per tot arreu passejant el nostre nom i ho estan fent d'allò més bé. Esperem que ho estén gaudint i que siga un any molt feliç

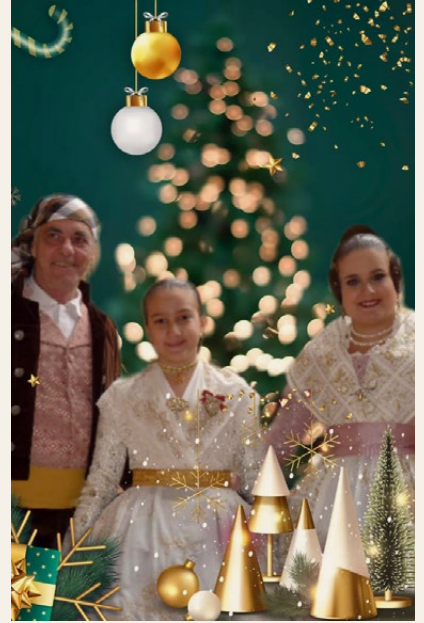

**DIPU
TADA
2023**

126

**DIPU
TADA
2023**

INFANTILS

JUNTA DIRECTIVA INFANTIL

DIPU
TADA
2023

VICEPRESIDENTA 1

Natalia Chulvi Rubio

COMPTADORA

Adriana Jimenez Navarro

VICEPRESIDENTA 2

Marta Martinez Collado

DELEGAT -1-

Mario Higuera Parra

SECRETARIA

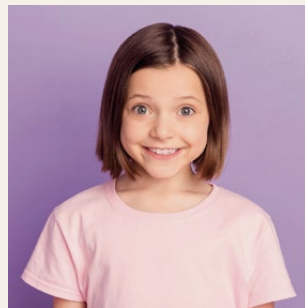
Adriana Galindo Pedregosa

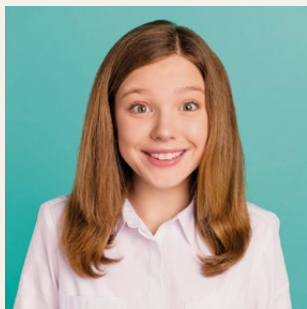
DELEGAT -2-

Lucas Vazquez Torres

TRESORERA

Sofia Valero Sanchez

Abad Sánchez, Paula
Álamo Espuig, Daniel
Álamo Espuig, Sara
Amo Fernández, Vega
Amo Fernández, Vicente
Casan Lanzat, Andrea
Casan Lanzat, Ángela
Cerdán Pons, Sergio
Cerdán Pons, Sofía
Chulvi Rubio, Natalia
Cortés González, Lucía
Faubel Hernández, Amalia
Faus López, Fanni
Galindo Pedregosa, Adriana
Godoy Ortega, David
Godoy Ortega, Guillem
Higueras Parra, Mario
Jiménez Navarro, Adriana

Jiménez Navarro, Sofía
Lagullón Llorens, Óliver
Lluch Alamino, Daniela
Lluch Alamino, Mateo
López Pérez, Estela
López Velasco, Alba
López Velasco, Martina
Marín Navarro, Helian
Marín Navarro, Ulises
Martin Sanz, Carlos
Martin Sanz, Javier
Martínez Collado, Andrea
Martínez Collado, Marta
Moreno Catalá, Aitana
Raga Lumbreras, Aurea
Ramírez Fernández, Marta
Rodríguez Lafuente, Eva
Sanahuja García, Carmen

Sanahuja García, Lucía
Sánchez Díaz, Rodrigo
Sánchez Hernández, Daniela
Sanchis Cuñat, Irene
Sanz Balanza, Celia
Sanz Dolz, Laura
Serrano Chulia, Aitana
Vázquez Torres, Lucas

SALUTACIÓ FALLERA MAJOR INFANTIL

MARTA RAMÍREZ I FERNÁNDEZ

DIPU
TADA
2023

Benvolguda comissió estic molt contenta de dirigir-me a vosaltres, complint el meu somni de ser la Fallera Major Infantil de la falla Sant Vicent de Paül Diputada Clara Campoamor.

Em fa especial il·lusió representar a la meua falla i espere estar a l'altura que es mereixeu.

Ser la vostra representant, és complir un somni que tenia de xicoteta. Des que vaig nàixer soc d'aquesta comissió i en ella he après el que significa ser fallera. Sempre m'ha agradat molt viure les falles amb les meues amigues, vestir-me de fallera, disfressar-me, participar de les activitats, els dinars, berenars, sopars, actuar a la presentació, i per descomptat els actes dels dies de falles.

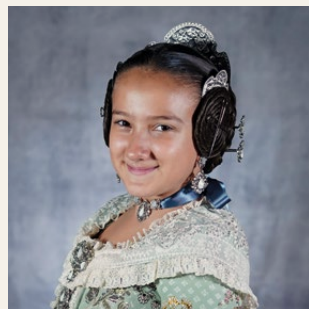
Ara gràcies a ser fallera major, i amb l'ajuda de Juanfer i Maria estic coneixent a gent d'altres falles, i participant en actes de l'agrupació que m'estan ensenyant altres coses de la festa que no coneixia.

Vull donar les gràcies a totes les persones que esteu fent possible el meu somni.

I per finalitzar convidar a tota la gent de la comissió, siguen de la generació que siguen a què s'ho passen genial aquestes falles, que anem tindre uns monuments preciosos, i uns actes superdivertits. A gaudir de les falles del 2023!!

Visca la falla Sant Vicent de Paül Diputada a Clara Campoamor!!!

I visquen les falles!!! ///

**DIPU
TADA
2023**

133

Ni fores la primera
ni vas nàixer en primavera
però enlluernares amb color
un novembre de tardor.

El teu somriure ens alegrava
després de qualsevol trastada
i la teua innocència contagiava
tot el que t'envoltava.

A l'ofrena ja hi anares
abans de moure una cama
de xicoteta ja t'encantava
la festa, el foc i la flama.

Al créixer un poquet
un desig anaves tenint
algun dia arribar a ser
fallera major infantil.

Com que somiar es de bades
ningú ho creiem de debò
però algunes vegades
somnis, més que somnis són.

Per la teua gran il·lusió
suportarem l'emoció
i podràs ser nomenada
Regina de diputada.

De exaltar-te, per fi arriba el dia
amb aquesta espècie de carta
en forma de poesia
esperem que t'agrade, Marta

I sols ens queda dir-te a tu
Visca la fallera major
de Sant Vicent de Paul
Diputada Clara Campoamor. *///*

Versos: Pare caldós

**DIPU
TADA
2023**

135

DE MAJOR VULL SER...

LA VOSTRA AMIGA RODAMONS

DIPU
TADA
2023

Una altra vegada iaia... Cada dia és el mateix, no em renegues...

La iaia és eixe ser que sembla tinga superpoders per descobrir quant em fique al seu armari i comence a traure totes les seues joies: espadnyes de tacó altíssim, collars de tots els colors, borsos... perquè sempre em diu el mateix: Cal estar preparada per a qualsevol convidada, sempre es deu tindre un borso i un collar que vaja bé amb cada vestit... i si parlem de vestits, l'armari de la iaia sembla una tenda de roba, tot ple de vestits de tots el color que pugues imaginar... I el que no pugues també.

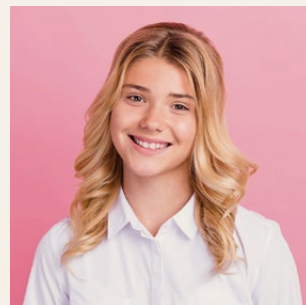
A mi m'agrada colar-me al seu vestidor i somniar que vaig a fer-me el cafè amb les meues amigues, o vaig de compres amb la mare, o d'excursió amb els iaies de la contornà. Cada dia em fique un vestit de la iaia d'eixos ben plens de volants i que amb la música pareix que comencen a ballar a soles i per descomptat unes espar-

denyes de tacó ben alt. Segons la iaia em mataré en ells, però jo els agafo i soc capaç de córrer amb ells per tota la casa, sempre seguint-me la inesgotable iaia, amenaçant-me amb l'espadnya d'estar per casa... i jo sempre aconseguix amagar-me; i quan la iaia sembla cansar-se de buscar-me, soc feliç eixint de l'amagatall i fer-li un gran "BUUUU" i la iaia sempre llança un crit i afirma que un dia d'aquests la mataré d'un esglai...

Quan els pares han d'anar a faenar, sempre em porten a casa de la iaia i jo desitge que dure hores aquesta estada amb ella, perquè encara que em renegue tots els dies, sempre acabem la vesprada, jugant, escoltant alguna història de quant era xicoteta o de princeses i dracs... i per suposat menjant xocolata amb la promesa de no dir res als pares...

Jo ho tinc ben clar, de major, no pense ser professora, ni policia, ni metgessa... vull ser una iaia; una

Super-iaia plena de marxa, jocs, contes i un armari
a rebotar de tresors...

Una gran besada per totes les iaies marxoses
de món...

DE MAJORS VOLEM SER...

MONUMENT INFANTIL

ARTISTA: J.J. GARCÍA / VERSOS: JUANFE SANAHUJA

EL XIQUET CONTABLE

Un xiquet que vol fer fortuna
es va vestir de contable
a ell li pareix raonable
endinsar-se en el món del treball.

Però aquest xiquet no sabia
que això no és un joc d'infants
contava allò que tenia
per veure si son pèrdues o guanys.

Amb una miqueta de sort,
ha d'aprendre molt més
deixarà de voler ser major
per fer cada cosa al seu temps.

Aquest xiquet no era l'únic
al barri hi havia algú més
que volia fer-se molt ric
o ser astronauta o bomber.

Al poc va descobrir
que treballar era avorrit
i que estudiar era el camí
si volia el treball escollit.

Amb un somriure als llavis,
el xiquet es va posar a jugar,
sabent que la vida és molt més
que soles contar diners.

DIPU
TADA
2023

EL MESTRE XIQUET

Este xiquet es el mestre
i els majors el seu alumnat
els farà estudiar molt apressa
els secrets de la seua infantessa.

Ell és molt exigent
i sempre posa deures
a l'alumnat poc diligent
que mai no els acaben de fer.

Els alumnes dels mestres xiquets
hauran de fer-ho molt bé
i estar a tot molt atents
per no ser uns majors dolents.

A voltes pareix mentida
o han estat dormint i xerrant
en la classe de la seua vida
per això ho fan tot tan mal.

Els majors han d'aprendre
com continuar sent xiquets,
sent feliços i alegres
i romandre per sempre innocents.

LA IAIA PAPIROFLÈXICA

Com ja fera en sa mami
la iaia li explicava amb detall
l'art de l'origami
doblegant paper sense tall.

El net distret amb el mòbil
sempre pareixia absent
la iaia amb l'origami
li mostra com fer pardalets.

Les iaies sempre compromeses
amb tot el fan els seus nets
li ensenya si ell vol aprendre
per tal que estiga content.

Comencem amb un tros de paper
i plec rere plec rere plec
primer ixen les ales
després ix el pardalet.

Que divertida és la iaia
Que sap fer-ho tot bé
tanmateix te fa una paella
Que et mostra com fer pardalets.

EL CORDOVÈS

Aquest es el «Tío Sento»
I es immigrant cordovès
Mai es lleva el barret
per que tothom sàpiga d'on és.

«Tío Sento» té molta gràcia
deixa bocabadats als xiquets
en fer com per art de màgia
un fum de pardalets de paper.

S'explica parlant amb la «zeta»
com un senyoret andalús
i quan parla de la nostra falla
diu Zant Vicent de Paül.

Li agrada tots els diumenges
fer una bona paella
amb el seu propi oli d'oliva
per fer un bon «zocarrat».

Li dona lliçons als xiquets
que volen aprendre origami
a fer uns grans pardalets
sense perdre d'ull a les mamis.

EL BALENER

Manel es un xic especial
volia fer uns peixets
i com te molt de material
el peix li ha eixit molt gran.

Això de la papiroflèxia
el van inventar els japonesos
però ací a la nostra falla
el va portar el Manel.

Fa animalets de paper
ara diu que fa una balena
amb gran mestria i saber
fa peixos de tota mena.

Les balenes son un misteri
amb el seu cos gegantí
les de Manel son un encanteri
fetes totes de paper.

A ell l'ix la balena
després de l'últim plec
i a mi se'm dona de pena
fer animals de paper.

A casa no li'n caben més
va caminant pel carrer
fent feliç a la xicalla
regalant animals a granel.

Aquesta balena no canta
perquè està feta de paper
per això es tota blanca
encara que sembla imponent.

XIMET EL DEL MOLINET

Qui vullga un molinet
se l'ha de dir a Ximet
que es el nostre mestre
dels molinets de paper.

Ací tot el món te gràcia
per fer amb mestria
tota mena de fantasia
amb un trosset de paper.

Ara que hem eixit al pati
Bufa molt fort el vent
El molinet gira molt ràpid
pareix molt resistent.

Pujat en un vaixell
tracta de fer molinets,
soles ho pot fer ell
té màgia en els seus ditets.

I ara un plec i un altre plec
ho diu com si fora fàcil
ja té el molinet de paper
ara que no siga molt fràgil.

EL NOSTRE VAIXELL

El seu nom Diputada,
vent en popa a tota vela
no talla el mar si no vola,
el nostre veler bergantí.

Navega fins illes llunyanes,
travessa tots els oceans,
pots inventar que li passa
per ser el seu fabricant.

Pot ser un vaixell pirata
o un fantàstic veler,
pot ser una fragata
o allò que ell vulga ser.

Per fer l'obra gegant
de construir tot el vaixell
i ser armador de paper
necessites tot un mantell.

Estem construint un planeta
i l'estem fent de paper
on els xics porten "peineta"
i ningú els diga que fer.

És possible la igualtat,
en aquest món de paper,
sols fa falta llibertat
per ser el que jo vulga ser.

Un paper que ens fa a tots iguals
tanmateix sent diferents
amb les nostres orientacions sexuals,
tinguem obertes les ments!

No hi ha raó per discriminar,
per a fer un planeta millor,
de valent hauràs de lluitar
i defensar els drets de tothom.

En el nostre món de paper
la diversitat és celebrada,
té igual que sigues foraster,
unicorn o reina fada.

Navega amb el nostre veler
cap a un món menys canalla
on qui de major vulga ser...
siga per sempre xicalla!!

PUBLICITAT

BONES FALLES!

La teua
tenda Consum
al carrer
Pare Viñas, 54
Tel. 963 66 41 80
www.consum.es

consum
que bo ser
diferent!

LA MODA QUE CRECE CONTIGO

Sanchis
Representaciones

UBS2

basmartí
Fabricado en España

cuka
moda infantil

Marialex
Creciendo Juntos

 CANADA
HOUSE

www.sanchisrepresentaciones.es

**DIPU
TADA
2023**

EconAuto

Taller Multimarca

Duque de Mandas, 36

MANTENIMIENTO DE VEHÍCULOS • MECÁNICA EN GENERAL

Tel. 960 659 593 • 630 334 971

Mobil

brembo

BOSCH

tallereeconauto@gmail.com

146

**DIPU
TADA
2023**

mp
MARTA PARRA
PELUQUERÍA Y BELLEZA

📍 Calle Duque de Mandas, 43

☎ 610409494

📷 martaparra_peluqueriaybelleza

147

Diputada Clara Campoamor, 6
Telf. 96 327 52 28 · 46019 Valencia

<http://www.dreamcoffee.es>

**DIPU
TADA
2023**

Berenjenas a la Miel
Twister de Gambas
Bravas
Bucaneros de Morcilla
MiniKebab con Salsa de Yogur
Calamares
Sepia
MiniBurger de Atún

**CROQUETAS DE CHIPIRONES
CON HUEVAS DE SALMÓN**

Casa
aparicio

www.casaaparicio.com
Restaurante

Menús desde 10€

El Arte del Buen Comer

Reservas: 96 366 63 53 - 654 08 68 23
reservas@casaaparicio.com
Calle Motilla del Palancar, frente nº25, 46019, Valencia

149

D
LOCALES DE ENSAYO
OWNLOAD

Seguridad 24h/Aire acondicionado/Internet Wifi/Sistema Códex llave
Cámaras de vigilancia controladas las 24h /Seguro de robo/
Dimensiones 18m2 y 25m2/Zona de descanso/
Estudio de grabación/Metro llave3/Box 36-102-104

Información y reservas:
Tlf:655 420 906
E-mail: localesdownload@gmail.com

Avd blasco ibañez,17
Almassera valencia.

f e

son
de
luna

RESTAURANT SHOW

Donde el espectáculo,
no solo es la gastronomía

Lleida, 14 - 46009 València
Tel. 96 338 79 79
www.sondelluna.com

BAR

JERONIMO

Calle San Vicente de Paúl, nº 27

T. 963 665 635 - 46019 Valencia

**DIPU
TADA
2023**

MANISES

— • EL PUEBLO MÁS AFORTUNADO DE ESPAÑA • —

**EL PUEBLO QUE MÁS VECES HA
REPARTIDO EL GORDO DE NAVIDAD**

1971

1986

2012

2013

2018

2022

CARRER MESTRE GUILLEM, 5, MANISES

WWW.LOTERIAMANISES.COM

153

Lola

LENCERIA
CORSETERIA
COMPLEMENTS

Lola Piñango Ripollés

TEL. 96 366 24 54
C/ San Vicente de Paúl, 11
46019 Valencia
lola@lola tienda.es · www.lola tienda.es

DIPU
TADA
2023

154

MANTENIMENT DE L'AUTOMÒBIL

C/SAN VICENTE PAUL 29 BAJO DCHA VALENCIA

600032650 - 963219030

jero-perez@hotmail.com · jeroperezlara@gmail.com

TIENDA DE MING

**ALIMENTACIÓN, COMPLEMENTOS
FRUTOS SECOS Y BEBIDAS**

SAN VICENTE DE PAÚL 21 IZDA • MVL 698 71 61 73

**DIPU
TADA
2023**

**¡Habitale Mestalla
les desea Felices Fallas!**

**REGALANDO
LOS GASTOS DE NOTARÍA**

**a todos las Falleras/os que quieran
comprar/vender un piso en 2023!!**

AITOR: 652 943 088

**MENSAJERÍA URGENTE CON MÁS DE 15 AÑOS DE EXPERIENCIA
EN EL SECTOR PORTUARIO
PRESUPUESTOS SIN COMPROMISO**

druida2001miguel@gmail.com

**DIPU
TADA
2023**

TAPAS Y BOCATAS

BAR TONI'S

Tel: 688 583 500

Carrer Reig Genoves 40 - 46019 Valencia

Refuerzo estructural – Rehabilitación de edificios – Impermeabilización y tratamiento de humedades

C/ Gran Vía del Norte, nº 32 bajo
46117 Betera (Valencia)
www.helpconstructivos.com

info@helpconstructivos.com
960018363

Audífonos Bilbao

Audífonos Digitales
Ayudas para la audición
Audiología pediátrica

T. 96 194 88 25
C/ Bilbao, 21 bajo, Valencia
www.audifonosbilbao.com

*CAFETERÍA
PARQUE INFANTIL
BOGATERÍA CUMPLEAÑOS
GENAS FIESTAS*

*Plaza Ramón Contreras Mongrell, 12 - 46019 VALENCIA
96 370 07 24 - 635 36 11 31
www.marysol-parqueinfantil.es*

2x1
GAFAS
GRADUADAS
95€

Vista o sol graduado
 Antirreflejantes alta calidad

iris visión
marcando por ti

Damos la vuelta
 a tu forma de entender
 la óptica, descúbreanos!

ÓPTICAS RUIZ-JORGE
 Centros Auditivos

Avda. Cid, 102 Calle Brasil, 25
 963 798 111 093 599 123
 f @@opticasruizjorge

Procesos: diseñados y realizados en España por el Centro de Investigación y Producción de la Universidad de Valencia

DROGUERIA - PERFUMERIA - PAQUETERÍA

Sheila

**TENEMOS GANCHOS Y HORQUILLAS
MARCA REINA,
HORQUILLAS PARA MONO COSTIDO,
GOMAS CON GANCHO,
REDEENTILLAS, ETC.**

C/ Reig Genovés 13b
46019 Valencia
Tel: 660 215 152

Instagram: corseteria_sheila
Facebook: corseteriapaqueteriasheila

Danza Clásica

(desde iniciación todos los niveles)

Danza Española

Bailes de Salón

Contemporáneo

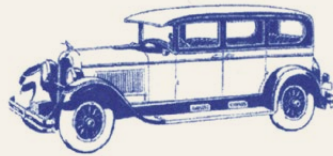
C/ Motilla del Palancar, 34 acc · Tel. 96 366 67 91
Avda. Blasco Ibáñez, 115 · Tel. 96 355 55 68
C/ Alginet, 8 y10 (junto Avda. Aragón) · Tel. y Fax 96 362 27 79 · Tel. 96 362 97 06
C/ Salamanca, 20 - bajo dcha. · Tel. 96 334 42 31
C/ Joan Bautista Martínez, 26 · Bétera
www.maricruzalcala.com

FARMACIA
Julia Dolz Martínez
Doctora en Farmacia

www.farmacijuliadolz.com

Av. de la Pau, 24 46690 L'Alcudia de Crespins (Valencia)
Telf. 96 204 76 76 – fax 96 204 76 77

Talleres Paul

Reparación de Plancha y Pintura

MULTIMARCA

San Vicente de Paúl, 23 • 46019 Valencia
Teléfono - Fax: 96 365 20 38
tallerespaul_toni@hotmail.com

SANDRA ROJAS
ESTILISTAS

**Avda. Ecuador, 81. Bajo
46025 Valencia**

Tfno: 96 011 23 61

sandra@sandrarojasestilistas.es | facebook.com/sandrarojasestilistas.es

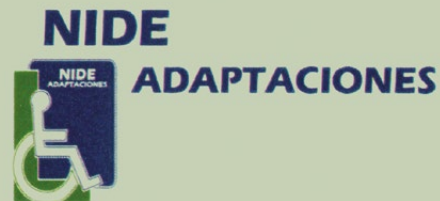

DISTRIBUCION

HELADERIA – HOSTELERIA

622 299 569 – 607 268 651

**SUMINISTROS DE MATERIA PRIMA PARA
HELADERÍA, BEBIDAS, ENVASES ...**

- Fabricación y montaje de dobles mandos auto-escuela para turismos, autobuses y camiones.
- Suministro material autoescuelas.
- Adaptación de vehículos para discapacitados físicos.
- Enganches de remolques.

C/San Vicente de Paul, 17-bajo-F • 46019 Valencia
(junto Plaza Ramón Contreras Mongrell) • Tel. **96 365 14 07**
e-mail: talleresnide@hotmail.com
www.nide-adaptaciones.com

Lenguas Vivas Palace C/ Palmer 4216 16, 46018 Lenguas Vivas Tres Forques Av. Tres Forques 12 16, 46018 Lenguas Vivas Albufera C/ Puerto del Pinar 13 16, 46019 Lenguas Vivas Aud. del Pinar Av. del Pinar 12 16, 46019

963 821 058 / www.lenguas-vivas.com

**ODONTOPEDIATRÍA - IMPLANTES - PERIODONCIA - ORTODONCIA
ENDODONCIA - PROTESIS - ESTÉTICA DENTAL**

PROMOCIÓN ESPECIAL PARA FALLEROS

C/ San Vicente de Paul, 15. · Valencia · Tlf: 96 366 83 28

elecfes
ILUMINACIONES

ANLA
Asociación Nacional de
Artesanos de la Iluminación

C/ Río Guadalquivir, Par. 22/24
Polígono Industrial de Ceutí, Apdo. Correos 21
30562 Ceutí (Murcia) Tel. 968 690 692 / Fax 968 687 686
www.elecfes.com / elecfes@elecfes.com

EL PAN DE ESTELLÉS

EL PAN DE ESTELLÉS

EL PAN DE ESTELLÉS
Artesanos desde 1868

EL PAN DE ESTELLÉS EL PAN DE ESTELLÉS EL PAN DE ESTELLÉS

San Vicente de Paúl, 11

Administración:
C/ Marqués de Laconi, 7
46016 Borbotó (Valencia)
Tel. 963 637 349

**ABIERTO 24
HORAS**

Tienda especializada y peluquería canina y felina
Calle Alcudía de Crepíns 12 bajo
www.anicura.es

TRAJINES

JUGANDO A APRENDER

Activitats extraescolars
Teatre didàctic
Animacions infantils
Escoles d'estiu

trajines.producciones@gmail.com
www.trajines.com

**DIPU
TADA
2023**

Artius Inmobiliaria

| Asesores Inmobiliarios | Gestor Comercial

| C/ Pintor Salvador Abril 18 bajo
46006 Valencia
T. 963 163 230

| comercial@artiusinmobiliaria.com
| www.artiusinmobiliaria.com

LANDEL
Administración de Fincas

Calle Vicente Sancho Tello 26 bj izq
46021 Valencia
☎ 615587243

173

LA PAGODA
RESTAURANTE CHINO
www.restaurantelapagoda.es

宝塔酒楼

963 669 300 963 279 930

SERVICIO A DOMICILIO GRATUITO
LOS PEDIDOS LLEGARÁN A SU CASA EN MENOS DE 30MIN
PEDIDO MÍNIMO 10,00€

Calle Bilbao 49, 46009, Valencia
HORARIO: 12-16h y 20-24h · ABIERTO TODOS LOS DÍAS

CARNES MIGUEL
carnicería-charcutería selecta

Tel. 96 368 03 99
C/ Padre Viñas, nº 76 bajo
46019 VALENCIA

A business card for Benito Herrera. The background is a soft-focus image of a flower shop. On the left, there is a large, stylized red rose with green leaves. The name 'Benito Herrera' is written in a white, elegant script font across the middle. Below the name, the website 'www.benitoherrera.es' is printed in a bold, black, sans-serif font. At the bottom left, the name 'Benito Herrera' is repeated in a smaller script font, with 'FLORES, PLANTAS Y DECORACIÓN' in a white, sans-serif font on a red rectangular background. On the right side, contact information is listed with icons: a house icon for 'clariano, 8 y 10 bajos 46021 Valencia', a telephone icon for '96 362 29 27 - 96 393 07 01', another house icon for 'Serrería 17 - 46022 Valencia', another telephone icon for '96 330 77 90 - 96 330 77 98', and an envelope icon for 'flores@benitoherrera.es'.

Benito Herrera
www.benitoherrera.es

Benito Herrera
FLORES, PLANTAS Y
DECORACIÓN

clariano, 8 y 10 bajos 46021 Valencia
96 362 29 27 - 96 393 07 01
Serrería 17 - 46022 Valencia
96 330 77 90 - 96 330 77 98
flores@benitoherrera.es

A business card for SOFCAR. The top half has a blue background with the company name 'SOFCAR' in large, white, bold, sans-serif letters, with 'Soluciones Técnicas' in smaller white text below it. To the right of the text are icons for a telephone, a website, and a WhatsApp logo, followed by the phone number '670 31 95 75', the website 'www.sofcar.es', and the email 'info@sofcar.es'. The bottom half of the card features three images: a small photo of a person working on a wall, a photo of a pink wall, and a large photo of a cross-section of a wall showing a dark, fibrous reinforcement material. To the left of these images, the services 'Impermeabilización', 'Humedades Capilaridad', and 'Refuerzos Fibra Carbono' are listed in white text.

SOFCAR
Soluciones Técnicas

670 31 95 75 www.sofcar.es
info@sofcar.es

Impermeabilización
Humedades Capilaridad
Refuerzos Fibra Carbono

Entre Algodones

centro de uñas y bienestar

Uñas esculpidas - Esmaltado semipermante - Manicura y Pedicura
Masajes - Limpieza facial - Lifting y tinte de Pestaña - Microblading de cejas
Tinte de cejas - Micropigmentación de labios
Maderoterapia - Presoterapia
Depilación cera - Depilación Láser

pide tu cita

@entrealgodonesnails

673 818 756

o si lo prefieres por whatsapp al

C/San Vicente Paul, 3

Ós

**CENTRO
ÓPTICO
Y AUDITIVO**

 C/ BILBAO 49
46009 - VALENCIA

 96 366 88 15

Óptica Sonia Dolz

opticasonia

opticasonia@hotmail.com

Aquesta comissió ha rebut subvencions de la Regidoria de Cultura Festiva per a les activitats de Falles del 2023.

**AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA**

Aquesta comissió fallera ha tramitat la sol·licitud de la concessió de la subvenció convocada per la Diputació de València per a les comissions Falleres 2023.

PAELLAS PARA LLEVAR
COCINA CASERA
CATERING

VISÍTANOS EN
Avenida Constitución, 184
Valencia. 46019
963067799 / 62205729
ABIERTO DE LUNES A DOMINGO

**Com sempre,
al costat de les falles.**

**caixa
popular**
Cooperem
amb les persones.

f t in ca
caixapopular.es

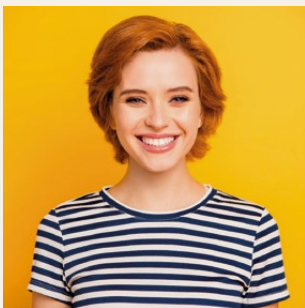
**DIPU
TADA
2023**

HIMNE DE LA FALLA

LLETRA: GIL-MANUEL HERNÁNDEZ I MARTÍ

ASSOCIACIÓ D'ESTUDIS FALLERS

ESTRENAT EN EL DIA DE SANT VICENT FERRER DE L'ANY 1989

En la terra de les flors
s'escampa l'horta al voltant
d'una ciutat beneïda
pel sol
i amorosida per la mar
d'argent i blau.

Tenen les seues mullers
la fragància del roser
colomes i rossinyols festegen
la frescor d'uns ulls de foc i mel.

Mira foraster, si vens,
la barraca i la Seu
puix tenim el cor al vent,
ben cara al vent
els valencians

i la barriada d'Orriols.
Mira onejar l'estendard
de la nostra falla ací
l'alegria de la llum, la música
i el foc són el més dolç destí.

Som el cor dels Orriols,
fallers de tots els racons,
i entonem el nostre himne,
orgullosos i plorosos d'emoció
i humilitat.

Som el cor dels Orriols,
de València el més fi tul,
puix som els fallers valents
de la falla més gran
Sant Vicent de Paul!!

179

DIPUTADA '23
ESPAI OBERT, ESPAI CREATIU

